REDACŢIUNEA,
Administraţiunea şi Tipografia.
BRAŞOV, piaţa mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAŢIUNE în Braşov şi a următórele Birouri de anunciurĭ:
In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner, Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Karolyi & Liebmann.
PREŢUL INSERŢIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. — Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI

(Numĕr de Duminecă 29)

„GAZETA“ iese în fiăcare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-rii de *Duminecă* 2 *fl.* pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectorĭ.
Abonamentul pentru Braşov
Administraţiunea, Piaţa mare Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. — Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 158.—Anul LXIII. Braşov, Duminecă 16 (29) Iulie. 1900.

Iţele se 'ncurcă mereu.

De anĭ de dile s'a vorbit atât de mult de pace şi de întemeierea ei pe timp îndelungat, încât lumea cu tóte înarmările nesfîrşite începuse sĕ crédă în farmecul şi puterea ei. De când cu conferenţa de pace însĕ, pe care a conchemat'o Ţarul Rusiei la Haga, pare că s'a deochiat de tot.

Mai întâiŭ a isbucnit rĕsboiul sângeros între Englesĭ şi Burĭ. El a durat lung şi durézá încă şi astădĭ. Pe când se credea, că Englesii au rĕpus total pe Burĭ, intrând în Pretoria, étă că isbucnesce revoluţiunea în China şi cu ea starea de rĕsboiŭ între acéstă uriaşă împĕrăţiă cu 400 de milióne suflete şi între statele marĭ europene, Japonia şi America de nord, carĭ au sărit sĕ-şĭ scutéscă interesele lor şi pe supuşii lor ameninţaţĭ de a fi toţĭ măcelăriţĭ de Boxerĭ.

Burii n'au fost rĕpuşĭ. Ei s'au ridicat érăşĭ cu putere şi au dobândit nouĕ învingerĭ contra Englesilor. Er ciocnirile puternice cu China revoltată au produs o încurcătură cum n'a mai fost nicĭ-odată şi care nicĭ că se póte prevedé ce urmărĭ mai póte avé.

In mijlocul liniscei verei acesteia căldurórose se aude sgomotul armelor mobilisărilor parţiale, ce se fac aprópe pretutindenĭ contra Chinei. Depărtarea e fórte mare şi de aceea numai puterile vecine cu China pot trimite acolo trupe în numĕr mai mare. Dér şi celelalte marĭ puterĭ se întrec una pe alta de a trimite cât mai multă oştire şi corăbii, după puterile şi împrejurările lor, pe câmpul de luptă din fundul Asiei.

In fruntea acestora stă Germania firm hotărîtă de a rĕsbuna uciderea ambasadorului ei din Peking. Ea va trimite în China un mare contingent de trupe, 20,000 de ómenĭ, şi pe lângă pedepsirea Chinesilor mai urmăresce şi ţinta de-aşĭ asigura un rol de frunte în desfăşurarea cestiunei chinese.

Până acum puterile europene cu Japonesii şi Americanii au mers cum au mers în înţelegerea trupele lor luptând umĕr la umĕr în contra Boxerilor şi a armatei chinese. De aci încolo însĕ, încep pe di ce merge a-se da tot mai mult pe faţă neînţelegerile, ce isvoresc din interesele lor deosebite. Statele-Unite americane umblă sĕ se facă mijlocitóre de pace cum nu le place celoralalte puterĭ, ér Englesii au şi început a merge drumul lor deosebit de ceilalţĭ. Aşa-dér acţiunea comună are un temeiŭ şubred şi póte nu va trece mult şi puterile vor fi érăşĭ despărţite, luptând fiă-care cum va crede mai bine pentru interesele ei.

Şi décă ei nu se înţeleg între sine cum trebue colo departe la ţĕrmii Mării galbine, cum se vor înţelege acasă în Europa?

Aicĭ domnesce încă o pace, ca vai de ea. S'a dis şi s'a asigurat, că acum pacea este încă maĭ mult întărită prin înţelegerea ce au luat'o în parte statele centrale ale triplei alianţe cu Rusia şi cu Francia.

Peninsula Balcanică până nu de mult era un focar de agitaţiune şi era temerea, că de acolo va pute sări uşor scânteia, care sĕ aprindă rĕsboiul. S'au înţeles însĕ Rusia cu Austro-Ungaria ca tóte sĕ rĕmână în acéstă Penintulă aşa cum sunt şi aceste puterĭ sĕ stărue solidar pentru susţinerea ordinei şi a liniştei acolo.

Se mai asigură, că acum Rusia are alte grijĭ peste ţĕrĭ şi peste mărĭ, în Asia, şi de aceea vrea sĕ aibă linisce în Orientul european. Va fi póte aşa, dér ceea-ce se petrece acum în Belgradul Serbiei, nu prea dovedesce, că stăpânirea ruséscă nu mai vrea sĕ facă nicĭ o intrigă, nu mai vrea sĕ facă nicĭ o încurcătură în Peninsula Balcanică.

Acum se vede, că diplomaţia rusécă a lucrat în ascuns şi a pândit momentul ca sĕ schimbe dintr'o-dată tótă sceneria în Belgrad.

In urma logodnei neaşteptate a regelui sêrbesc Alexandru, omul diplomaţiei austro-ungare ex-regele Milan a fost depărtat din fruntea armatei şi a conducerei firelor politice sêrbescĭ; tînĕrul rege vrea sĕ domnéscă el singur, lipsindu-se de tutoratul tatălui sĕu, care este contrar mare căsĕtoriei sale cu vĕduva sêrbă Draga Maşin.

Impĕratul Nicolae II, naşul lui Alexandru, vine acum sĕ-l felicite şi sĕ-l îmbrăţişeze cu drag. Dovadă, că înfluenţa rusécă érăşĭ e tare şi mare la curtea sêrbéscă.

Nu puţină nelinişte şi îngrijirĭ au causat aceste întêmplărĭ la Viena şi lumea se şi întrébă, décă procederea diplomaţiei rusescĭ în Serbia nu póte da nascere la vre-o încurcătură şi în Orientul european?

Revista politică.

In vălmăşagul enevimentelor de tot felul, ce se petrec în strĕinătate, mai prin Asia rĕsăriténă, mai prin vecinĭ peste Dunăre în regatul sêrbesc, lumea dela noi trece cu vederea luptele şi svîrcolirile din *tabĕra guvernamentală unguréscă*, cu tóte că în sînul celor ce deţin adĭ puterea în „fericita“ Ungariă, decurge o mare cruciadă după căpĕtuire. „Dă-te jos sĕ mĕ urc eu“ — acésta este, ce di de di, ceas de ceas formézá punctul de culminaţiune în daraverile acelor ispravnicĭ guvernamentalĭ din Budapesta, carĭ cu venirea la cârmă a guvernului Szell s'au prăbuşit.

Pe când ministru-preşedinte Szell s'a refugiat la moşia sa din Ratot, ca liniştea lui sufletéscă sĕ nu fiă turburată de pasiunile clocotitóre ale politicei, prin gazetele „liberale“ maghiare se rĕspândesc glasurĭ lugubre. Unele din acestea cântă „vecĭnica pomenire“ carierei a doi miniştri: *Fejervary*, ministru de honvedĭ, şi *Daranyi*, ministru de agricultură. Fejervary, care face băi în Carlsbad, a dat de scire unui amic al sĕu, că el nu vré sĕ mai fiă ministru. Causa? Unii dic, că-i bĕtrân şi a muncit destul, alţii însĕ — şi póte că aceştia o nimeresc mai bine — spun, că Fejervary s'a supĕrat rĕu pe Coloman Szell, pe care nu-l mai are la inimă de când a pactat cu apponyiştii şi de când face prietiniă cu Horanszky. Szell, adecă, ar vré sĕ pună pe Horanszky în fotoliul ministeriului de interne, în care scop acesta l'a şi visitat în Ratot, ér Fejervary nu vré sĕ şédă într'un ministeriu alăturĭ cu adversarul sĕu de odinióră. Şi cum Banffy cu Tisza portă Sâmbetele lui Szell, ei au sumuţat pe Fejervary sĕ arangeze o mică crisă ministerială prin repăşirea lui. Uneltirile acestea le caracteriséză fórte apropo o fóiă clericală unguréscă, dicênd: Fejervary va fi „prinţul Tuan“, tiszaiştii şi banffyştii „Boxerii“, carĭ dau în cap „strĕinilor“ din partida liberală, pentru-că au întrat în „Peking“-ul jidano-maghiar şi vor sĕ porunéscă „indigenilor“ din clubul Lloyd.

*

Intr'aceea *tiszaiştii şi banffyştii* sunt de-o sîrguinţă neadormită în pregătirea terenului pentru viitórele alegerĭ. Coloman Tisza se pregătesce a ţine la Oradea-mare, înainte de deschiderea dietei, un discurc în stil mare, ér Banffy adună în jurul sĕu garda, ţine conferenţe şi mişcă tóte pietrile, ca slujbaşii de prin comitate sĕ agite pentru vechiul sistem, pe când Coloman Szell, încredĕndu-se în vraja cuvintelor lui dulcĭ, ce le imparte cu tóte ocasiunile, privesce liniştit cum adversarii sapă gróра în jurul sĕu.

*

Şi cum că *ispita alegerilor dietale* începe a nelinişti spiritele politicianilor ungurĭ în mare mĕsură, se vede şi dintr'o scrisóre, ce i-se trimite din Budapesta oficiósei „*Pol. Corr*“ din Viena. Se dice anume în scrisórea acésta, că la viitórele alegerĭ campania electorală are sĕ fiă o probă de foc pentru partida guvernamentală, care va fi avisată numai la propriele puterĭ. Nu cum-va asta vré sĕ insemne un avis pentru adversarii din partid ai lui Szell, pe carĭ în chipul acesta vor sĕ-i sparie şi sĕ-i determine a nu mai conturba circulii ministrului-preşedinte, când el are şi va avé destul năcaz cu oposiţia celoralalte partide?

*

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Frumósei visătóre.

După cum ne spune basmul
Cu luntraşul fermecat,
Când plutea pe largul măriĭ
Rĕtăcit şi 'ndurerat,
'I a eşit în cale-o nimfă
'I-a zîmbit şi 'l-a 'necat...

Tot aşa cu ochi-ţĭ galeşĭ
Fermecat'ai pe-un strĕin...
'Mĭ-ai întins în cale vraja
Zîmbetului tĕu senin,
M'ai făcut sĕ-mĭ uit de mine
Sĕ-mĭ plec fruntea..., sĕ mĕ'nchin.

Ochĭ nespus de dulcĭ... enigmă,
Cuib de patimĭ şi de dor...
Ce pĕcat ar face óre
Un sburdalnic visător
Sĕ rĕmână viaţa 'ntrégă
Rĕtăcit în nóptea lor?!?

Singur..., obosit de gândurĭ
De ilusii alintat,
Când te vĕd trecênd mărétă
Ca 'ntr'un vis frumos..., curat,
Mĕ aprinde-un dor de basmul
Cu luntraşul fermecat.

Sân-Petreanul.

Gimnasiul român din Braşov.

Date istorice dela 1850—1860.

(Fine).

In fine sosi şi diua de Lunĭ, 17 (29) Septemvre, alésă de episcopul Andreiŭ Şaguna pentru *punerea petreĭ fundamentale*. Era o di împĕrătéscă, cum dice Românul. Par'că însu-şĭ ceriul se bucura de fapta frumósă şi măréţă, ce avea sĕ se întêmple în acea di şi de aceea se îmbrăcase în vestmêntul sĕu cel mai pompos. Sunete de clopote şi bubuiturĭ de trĕscurĭ vestiau des de diminéţă serbarea de bucuriă, ce avea sĕ se petrécă în acea di.

La 8 óre diminéţa se începu slujba dumnedeéscă în biserica S-lui Nicolae din Prund, pontificând însu-şĭ episcopul, încungiurat de-o asistenţă preoţéscă numerósă. După terminarea S-tei liturgii, întreg poporul din biserică, în frunte cu episcopul şi cu preoţii „slujitorĭ, îmbrăcaţĭ în ornate bisericescĭ, se îndreptă în procesiune, cu capetele descoperite, spre locul de clădire cântând imnurĭ evlavióse în laudă Părintelui ceresc, care învrednicesce pe Românii credincioşĭ a se puté bucura de-o asemenea di de mult dorită. Când conductul ajunse în spaţiosul loc din Gróverĭ, în fruntea căruia avea sĕ se zidéscă clădirea plănuită, musica militară a regimentului Bianchi îl salută cu un frumos marş naţional. Pe piaţa festivă se afla adunată şi o mulţime de funcţionarĭ civilĭ şi militarĭ, representanţii diferitelor confesiunĭ din oraş, invitaţĭ de mai înainte la acéstă serbare şi carĭ grăbiseră în numĕr deosebit de mare, ca sĕ vadă, cum se vor sci presenta „Valahii“, carĭ până acum fusese privițĭ peste umĕr de concetăţenii lor.

Se făcu sânţirea apei de însu-şĭ episcopul şi de asistenţa sa preoţéscă. Locul pentru piatra fundamentală era unde se află acum treptele dela întrare în gimnasiu. După terminarea sfeştaniei şi după-ce se stropiră cu apă sânţită temeliile noului edificiu, episcopul cu cei din jurul sĕu îngenunchiă şi cu glas plin de emoţiune ceti molitva pentru clădire, implorând pe Părintele îndurărilor sĕ verse harul sĕu peste edificiul şcolar şi sĕ trimită asupra tineretului, ce va învĕţa în el, „duhul înţelepciunei, Duhul înţelegereĭ, duhul temerei de Dumnedeu“.

Nenumĕrata mulţime de ómenĭ, ce acoperia estinsa piaţă de jur împrejur, era plină de cea mai profundă evlaviă. Ochii multora, mai ales ai bĕtrânilor, carĭ nicĭ nu visaseră în tinereţele lor sĕ vadă aşa ceva, erau plinĭ de lacremĭ.

Terminând rugăciunea, episcopul emoţionat se coborî în peatra unghiulară, în a căreia scorbitură se aşedase o cutiă de tinichea cu mai multe acte comemorative, luă însu-şĭ cu lingura tinciŭ şi aruncând asupra petrei, binecuvêntă din nou clădirea, dorind, ca ea se fiă în vecĭ locaşul sciinţei şi al virtuţii. Puternice bubuiturĭ de trĕscurĭ salutară momentul acesta.

In *Austria* domnesce de-ocamdată adêncă liniște. De când ministru președinte s'a reîntors dela Ischl, nu s'a petrecut acolo vr'un eveniment politic mai important și foile guvernului austriac păstrézâ o mare tăcere asupra planurilor și intențiunilor adevĕrate ale d-lui Koerber. Din când în când se mai aude câte o voce, care esprimă temerile și îngrijirile asupra viitorului. Raporturile interióre în Austria fiind adĭ fórte nefavorabile unei durabile împăciuirĭ a naționalităților, va fi fórte greu sĕ se afle modalitatea restabilirei păcii și ordinei în parlament. Cu proiectul sĕu de lege a limbilor Koerber în loc de a îndrepta ceva, mai mult a stricat situațiunei. Nicĭ Cehii, nicĭ Germanii nu sunt mulțumițĭ cu legea acésta, protestézâ și unii și alții contra ei. In astfel de împrejurărĭ cu greu se va găsi bărbatul acela politic, care pe basa legii de limbă, sĕ cuteze a încerca o apropiere între Cehĭ și Germanĭ. De-ocamdată, cum am dis, este liniște în Austria, dér pentru acésta crisa n'a încetat și focul arde încă sub spuză. Când se va deschide la tómnă „Reichsrath"-ul, el va isbucni cu putere îndoită.

*

Afară de încurcăturile din China nicĭ în *străinătate* nu s'au petrecut sĕptĕmâna acésta lucrurĭ mai marĭ. Din când în când însĕ mai atrag *Burii* atențiunea lumei prin câte-o faptă de victoriă asupra oștilor lui Roberts.

Numai dilele acestea vitejii Burĭ au scărmănat bine în vr'o câte-va locurĭ pe Englesĭ, așa, că de pildă la Derbepoort n'au cădut mai puțin decât 400 Englesĭ într'o luptă mai mare. Acum sosesce — nu scim pentru a câtea-óră — scirea, că trupele lui Roberts au început sĕ înainteze din Pretoria. Dér că încătrău merg, nu se spune. Se scie însĕ despre Burii din Transvaal, că ei s'au retras spre Middleburg. Póte că în contra acestor Buri s'au îndreptat trupele englese. Despre aceea însĕ, că ce se petrece în Oranje, Roberts nu raportézâ nimic, deși Anglia se teme, că evenimentele, ce s'au petrecut sĕptĕmânile din urmă în Oranje, vor sili pe supremul ei comandat din Pretoria sĕ se reîntórcă la Bloemfontein.

Scurt dis: rĕsboiul din Africa de miadă-di este departe încă de sfîrșit. Și, Dómne, rĕu îi cade acésta Angliei, care din pricina, că Burii o țin legată și ocupată cu ei, nu póte sĕ desfășure o influență mare în starea lucrurilor din China, ci e silită a sta îndĕrĕtul Muscalului, Neamțului și a tuturor celorlalte puterĭ marĭ.

Prigonire pentru colorile românescĭ.

Póte că nicăirĭ nu se persecută colorile românescĭ cu atâta furiă, ca de un timp încóce tocmai în Brașov, în acest oraș, locuit în preponderanță de Sașĭ și de Românĭ. Par'că poliția Brașovului n'ar avé altă chiămare, decât numai sĕ caute prilegiu de-a spiona și urmări pas de pas pe Românĭ și Românce spre a i terorisa și pedepsi, fiind-că la portul obicĭnuit țĕrănesc al unei femei, orĭ la portul strămoșesc al unui bărbat au dat cu ochii de colorile românescĭ, carĭ sunt din vechime parte întregitóre a podóbei acestui port.

Intre multele casurĭ întêmplate până acum, mai avem adĭ de-a înregistra unul nou. E vorba de-o Româncă dela Vălcele (Elöpatak) cu numele *Elena Bucșa*, care venind dilele acestea la Brașov și fiind ea îmbrăcată în portul sĕu obicĭnuit românesc, cum se póртă pe la Vălcele, un polițist (Nr. 9) o zări pe stradă și imediat o denunță la poliția. In urma acésta Elena Bucșa fù citată la poliția și pedepsită cu *10 coróne*, eventual *2 dile închisóre.* Ce se va mai fi întêmplat, nu scim, dér credem, că nu va fi rĕmas nedespoiată nicĭ de podóbele îmbrăcămintei sale.

E bătĕtor la ochĭ, cum tratézâ fóia șovinistă ungurésca din loc acest cas. Fiind-că țĕranca română declarase înaintea poliției, că în comuna Vălcele (care de-altmintrelea înafară de stabilimentul balnear e o comună românéscă) așa este portul și că nimenea nu-l opresce, din care causă ea n'a sciut că acele colorĭ ar fi oprite — acéstă fóia turbă de mâniă și „atrage atențiunea vice-spanului Treiscaunelor asupra *demonstrației* dela Elöpatak, căcĭ asemenea casurĭ" — dice fițuica șovinistă — „sunt grave, sunt o ofensă nepatriotică a legilor esistente și la tótă întêmplarea esercézâ o influință demoralisatóre asupra întregului comitat".

Ar fi spre binele lor, décă pe căldurile acestea marĭ șoviniștii dela „Brassoi Lapok" nu s'ar iuțı prea tare. Solgăbirĕul, orĭ notarul dela Vălcele au fost de sigur mai rĕcorițĭ la cap, când n'au procedat cu sabiă și foc contra colorilor țesute în brêul sĕu în cătrința femeii, ci s'o fi gândit — mai scii? — și ceva mai departe, chibzuind, că nu e tocmai lucru cuminte a se blama cu astfel de procedeurĭ medievale înaintea óspeților strĕinĭ, carĭ și așa de mult au început sĕ ocolésca băile sĕcuescĭ și acésta de sigur, că nu din causa prea marei amabilitățĭ, cu care au fost îmbrățișațĭ.

Dér mai e probabil, că acei împiegațĭ administrativĭ sciu ceea ce poliția din Brașov nu scie, că în alte comitate colorile roșu-galben-vĕnĕt de pe îmbrăcămintea poporală românéscă n'au fost urmărite ca oprite, deórece nu li-se póte da nicĭ-decum caracterul de demonstrațiă de care vorbesc ordinele ministeriale, fiind parte întregitóre a costumelor țĕrănescĭ. De ofensa „legilor" nicĭ că póte fi vorba, când se tratézâ de colórea unui brêu séu a unei cătrințe. Lege, care sĕ reguleze folosirea colorilor nu esistă, ci numai ordonanțe ministeriale, carĭ însĕ, pe cât scim, nu dispun nimic cu privire la costumele poporale. Hiperzelul șoviniștilor dela amintita foiță n'are decĭ nicĭ o basă legală, și tótă procederea poliției se basézâ numai pe o interpretare arbitrară a ordonanțelor ministeriale.

In fine în casul dela Vălcele mai vine la mijloc și obiceiul vechiŭ special al femeilor de acolo, mai ales al celor, ce servesc la fântânile cu apă minerală, de a se împodobi cu pantlicĭ de tóte colorile. Așa le-am pomenit și așa le o fi pomenit și solgăbireul de acolo.

„Demonstrația" o fac decĭ numai cei dela poliția din Brașov și dela „Brasoi Lapok".

Starea lucrurilor în China.

Ar trebui sĕ umplem colóne întregĭ, de am voi sĕ resumăm numai potopenia de scirĭ telegrafice contradicĕtóre, sosite în cursul acestei sĕptĕmânĭ din China și din capitalele statelor europene marĭ, privitóre la evenimentele, ce s'au petrecut în „imperiul ceresc". Vom spune, dér, că starea lucrurilor în China este adĭ tot așa de încurcată și nelămurită, cum a fost la începutul isbucnirei rĕscólei Boxerilor.

*

Nicĭ până acum nu s'a putut constata adevĕrul despre *sórtea ambasadorilor streinĭ din Peking.* Miniștri chinesĭ pe lângă curțile europene au făcut, ce-i drept, declarațiunĭ, pe basă de telegrame chinese, că ambasadorii trăesc și se află bine, afară de ambasadorul german despre care se scie, că a fost omorît. Este într'adevĕr fórte ciudat și unic în felul sĕu faptul, că pe când Chinesii dau asigurărĭ și se jóră pe cer și pe pĕmênt, că strĕinilor din Peking nu li-s'a întêmplat nimic, pe atuncĭ guvernele statelor interesate n'au primit încă până adĭ nicĭ o iotă măcar dela representanții lor din capitala chinesă, séu cel puțin dela vr'un om de al lor, în care sĕ se dea semn, că sunt în viață. Dér nicĭ guvernul din Peking nu vré sĕ dea oficial vr'o lămurire liniștitóre, tace ca pămêntul, căcĭ bag' sémă așa-i vine mai bine.

*

Imprejurarea acésta îndémnă pe puterĭ sĕ continue cu *acțiunea contra Chinei.* Se dice, că comandanții trupelor aliate la Tien-Cin au luat hotărîrea, ca, după-ce au ocupat dela Chinesĭ Tien-Cin-ul, sĕ înainteze de aicĭ spre Peking cu scop de-a mântui acolo, ce se mai póte mântui. Inaintarea acésta s'ar face pe la mijlocul lui August. Trupele aliate însĕ n'au până acum un comandant suprem. Va trebui dér sĕ se numéscă unul, și tocmai acum formézâ obiect de tratărĭ între guvernele statelor, că pe cine sĕ numéscă. Sĕ fiă acel comandant rus, engles, frances, german, séu japones? Dér precum în alte cestiunĭ, așa și aicĭ s'au ivit neînțelegerĭ între puterĭ. Japonia nu vré ca trupele ei sĕ fiă puse sub comandă strĕină, ea e înduplecată cel mult a coopera cu puterile.

*

Intr'aceea raporturile dintre *Englesĭ și Rușĭ* au devenit de-ocamdată fórte încordate pe tema, că cine adecă sĕ reconstruéscă calea ferată, ce duce la Tien-Cin, după-ce ordinea se va fi restabilit în China. Admiralul engles *Seymour* e de părere, că Anglia are mai mult drept la acésta; Rușii dimpotrivă dic, că ei trebue sĕ construéscă drumul de fier, ér cu Rușii sunt de-o părere și Francesii, carĭ pretind pentru ei controlul navigațiunei pe rîu. Cum Englesii sunt mai puținĭ, ér Rușii mai mulțĭ, cei din urmă n'au voit sĕ cedeze, la ceea-ce Englesii au amenințat, că nu vor mai lupta. Acest conflict a fost aplanat așa, că majoritatea admiralilor a decis sĕ se dea Rușilor inspecțiunea peste calea ferată Tien-Cin. Contra decisiunei Englesii au protestat.

*

Pericolul de a-se desface unitatea de acțiune a puterilor nu zace însĕ aicĭ. In timpul din urmă s'au întêmplat lucrurĭ mult mai grave, carĭ *amenință serios buna înțelegere.* Ĕtă despre ce e vorba:

Impĕratul Chinei *Kvang Su* s'a adresat cătră guvernele din Paris, Berlin și Washington, sĕ intervină și mijlocéscă restabilirea stărilor pacínice. La Paris a întêmpinat refus, tot așa și la Berlin, nu însĕ și la Washington. După prima scire, că ambasadorul american din Peking trăesce, președintele Statelor-Unite *Mac-Kinley* a declarat, că *primesce sĕ intervină* la puterĭ în favorul restabilirei păcĭ. A pus, ce-i drept, și America nordică condițiunĭ, însĕ mult mai moderate, ca cei din Berlin bună-óră, carĭ nicĭ n'au vrut sĕ presenteze împĕratului Wilhelm telegrama împĕratului Chinei, în care acesta cerea ajutorul Germaniei, pe cât timp nu se va da satisfacțiă pentru omorîrea ambasadorului german.

Mare sensațiă a produs pretutindenĭ o telegramă, ce i-s'a trimis din Washington biroului „Reuter" din Londra, telegramă din care se

---

După ceremonia religiósă, marele archiereu se urcà pe-o estradă anume ridicată și rostì memorabila vorbire festivă, în care esplicà celor de față însemnătatea dilei Sfintei Sofii, începêndu-șĭ vorbirea astfel: „Am eșit sĕrbătoresce din casa lui Dumnedeu și ne-am aședat în locul acesta, care de adĭ înainte are sĕ ne fiă sfânt și prea sfânt. Locul acesta, unde stăm adĭ, este menit pentru gimnasiu, va sĕ dică pentru nisce școlĭ mai înalte, de cum am avut până acum!...

După vrednicul Episcop, vorbì învĕțatul profesor și mai târdiu director al noului gimnasiu *Gavriil Munteanu*, care își luà ca temă întrebarea: *„Sĕ învĕțăm noi carte?"* Pentru importanța și frumsețea lui reproducem întreg acest discurs. Ĕtă-l:

„Sĕ învĕțăm noi carte? — Acésta este întrebăciunea, la care cuget a rĕspunde, Prea Sf. Stăpâne și onorabilă adunare, cu ocasiunea acestei solemnitățĭ mărețe.

„Scopul învĕțăturei este formarea inimei și luminarea minței. — Inima se formézâ prin cunoscința doctrinelor religiunei cu deosebire în Biserică; mintea se luminézâ prin cultivarea sciințelor în școlă.

Formarea inimei stă mai cu sémă în a da lui Dumnedeu, Impĕratului și la tot omul, ce este al sĕu, adecă: în a fi drept.

„Sfânta nóstră biserică, după neprețuitul sĕu dar, de care puține se bucură, de a împărți membrilor sĕi St. taină și cuvêntul evangelic în limba poporului, a îngrijit tot-déuna de formarea și îmbunĕtățirea inimei nóstre. Nicĭ un popor conlocuitor nu întrece pe poporul român în credința cătră Cesarul sĕu; nicĭ unul nu-l covîrșesce cu bunătatea inimei, cu ospitalitatea, cu dreptatea, — scurt: cu amórea și frățietatea creștină cătră con-ómenii sĕi. Cerĭ Românului sălaș: „Bucuros", îțĭ rĕspunde, „sălașul e al lui Dumnedeu!" Trecĭ pe lângă via lui, pe lângă grădina lui, binecuvêntată de fructe, îțĭ ese înainte cu róde: „Ține", îțĭ dice, „sunt dela Dumnedeu!"... Au venit un popor strein, au venit altul — și altul peste noi, și noi i-am primit, i-am îmbrățișat cu amóre, cu frățietate creștină, încât popórele conlocuitóre și vecine, de vor fi ele drepte, nu pot sĕ nu mărturiséscă: că tóte s'au folosit dela Român, însĕ el n'a luat dela nimene!...

„Dreptatea, bunĕtatea, toleranța acésta evangelică sunt nisce rodurĭ ale crescerei nóstre celei bisericescĭ.

„Insĕ, décă cu formarea inimei nu stăm mai jos decât nicĭ un popor conlocuitor, noi cu atât mai înapoiațĭ ne aflăm cu luminarea minții.

„Neavênd școle, ca sĕ ne luminăm mintea, am primit o crescere numai pe jumĕtate. Sf. biserică ne învață, sĕ fim bunĭ, sĕ fim dreptĭ; școla ne învață, sĕ fim înțelepțĭ. Nu e destul sĕ fim numai bunĭ, dreptĭ; ci natura nóstră, posițiunea nóstră cere, sĕ fim și învĕțațĭ, circumspecțĭ, înțelepțĭ: „Fițĭ blândĭ ca porumbii, și înțelepțĭ ca șerpii!"

„A face bine și celora ce ne fac nouĕ rĕu, e lucru creștinesc; însĕ a fi circumspecțĭ, pentru ca inimicii noștri sĕ nu ne pótă face rĕu, e înțelepciune dréptă.

„N'am avut școle, ca prin luminarea minții sĕ căpĕtăm înțelepciune și n'am avut nicĭ istoricĭ, nicĭ juriștĭ, nicĭ advocațĭ ș. a. Streinii ni-au scris istoria, streinii ni-au păstrat hrisóvele, streinii ne-au apărat drepturile... Domnilor, nu voiu sĕ turbur bucuria acestei dile, deducênd și înfățișându-vĕ icóna cea tristă a relelor, a pagubelor, ce au isvorît peste noi din lipsa școlelor!

„Că noi n'am avut școle, de când au început a avé și alții, e pĕcatul spiritului timpilor trecuțĭ. Pĕcatele părinților adese-orĭ se pedepsesc în fiĭ și strĕnepoțĭ; însĕ nicĭ un pĕcat părintesc nu ajunge mai curênd și mai sigur pe fii, decât pĕcatul școlelor. Noi putem fi încredințațĭ despre acest adevĕr! — Ar fi blăstĕm pentru copiiĭ noștri, când din pățaniă nu ni-am fi învĕțat minte și am recădé în pĕcatul strămoșilor.

„Ah! décă bĕtrânii noștri, escelențĭ în evlavie, întemeiătorii atâtor sute de mănăstirĭ sfinte, ar fi ridicat ei, după esemplul altor popóre, măcar numai o universitate, — ceriul nostru ar fi mai senin!

„Decĭ: școle!

„Sĕ nu-mĭ dică unii: la ce școle? Sunt la conlocuitorĭ destule școle, acolo pot învĕța și copiiĭ noștri; căcĭ toțĭ, câțĭ cugetă

vede, că *Statele-Unite vor sĕ silĕscă puterile a încheia pace cu China.* America amenință. că va eși din acțiunea comună, décă puterile nu vor fi concesive față cu China; cu alte cuvinte America se întórce de-odată pe partea Chinei și în contra puterilor. Atitudinea acésta neașteptată a surprins cu drept cuvênt diplomația europénă și mai ales în Londra se accentuéză, că pasul acesta al Americei se va rĕsbuna încă cumplit.

*

Pe când se petrec acestea între puterĭ, *rĕscóla în China continuă și se lățesce*, zadarnic promite împĕratul și vice-regii chinesĭ, că vor face tot ce le stă prin putință pentru apĕrarea strĕinilor și sugrumarea rĕscólei. De când vice-regele Li-Hung-Ciang a plecat din Canton, și provincia acésta e în mare fierbere. Stăpân absolut este adĭ în Canton locțiitorul *Taksu*, un dușman înverșunat al strĕinilor. El urgitéză înarmarea Chinesilor și pretinde ca cele două canoniere francese, apoi câte una englesă și americană sĕ fiă retrase. Pe canal circulă vase de rĕsboiŭ chinese. *Taksu* a publicat un decret al guvernului chines, care varsă o viuă lumină asupra planurilor acestuia. Decretul, care s'a dat tocmai în diua în care guvernul Chinei cerea ertare dela puterĭ, dice între altele, că Chinesii nu vor puté câștiga pacea, de nu vor purta mai întâiŭ *rĕsboiŭ*.

Pe când așa-dér China vestesce în Europa pacea, pe atuncĭ la ea acasă se înarméză, ca sĕ continue rĕsboiul de estirpare contra strĕinilor.

Dela adunarea din Abrud

a Societății pentru fond de teatru român.

Dile frumóse de bucuriă au avut Dumineca și Luuia trecută, în 8 (21) și 9 (22) Iulie, frații noștri din Munții apusenĭ, precum și toțĭ aceia dintre Românii din apropiere și din depărtare, carĭ au putut sĕ ia parte la serbările frumóse, ce Abrudenii le-au aranjat cu ocasiunea adunării Societății pentru fond de teatru român.

Duminecă diminéța biserica română gr. or. era îndesuită de fruntașĭ și de țĕranĭ, carĭ ascultau cu evlaviă frumósele cântărĭ esecutate de corul din Brașov condus de d-l G. Dima.

După s. liturgiă urmă în aceeașĭ biserică deschiderea ședinței prime printr'un discurs frumos și plin de poesiă al d-lui președinte Iosif *Vulcan*, la care a rĕspuns cu căldură d-l advocat L. *Pop*. A mai vorbit președintele despărțĕmêntului Abrud al Asociațiunei, d-l A. *Preda*, salutând adunarea în numele acelui despărțĕmênt, ér d-l protopop gr. cat. vorbi în numele Reuniunei femeilor din Abrud, Abrudsat și jur.

Din raportul comitetului s'a constatat, că capitalul societății s'a sporit în decursul anului trecut cu 17.602 coróne, așa că adĭ fondul e *271.811 coróne*.

După terminarea agendelor s'a ținut o disertațiă din partea d-lui Dr. V. Branisce.

Urmă un banchet, la care au luat parte peste 200 persóne. Séra s'a dat un concert, în care a debutat cu mare succes corul de dame și bărbațĭ (vre-o 36) condușĭ de d-l Dima, apoi d-șórele: Adelina Piso (violină) Valeria Pop (cant-sopran) și d-l Vas. Popovicĭ tenor dela conservatorul din Bucuresci.

Lunĭ a urmat ședința a doua. S'au înscris membri fundatorĭ, pe viĕță, ordinarĭ și ajutătorĭ, încasându-se o sumă de *5000 cor.*, un succes asemenea căruia Societatea n'a avut până acum.

La invitarea Românilor din Șimleul Silvaniei, s'a decis, ca viitórea adunare a societății sĕ se țină în Șimleul Silvaniei în an. 1901.

In aceeașĭ di séra festivitățile s'au încheiat printr'o representațiă teatrală. Despre acésta și despre escursiunile, ce au urmat, raportorul nostru ne scrie următórele:

Abrud, 12 (25) Iulie.

Representația teatrală.

Lunĭ séra s'a representat în sala hotelului „Detunata“ piesa d-lui I. Vulcan „*Gărgăunii dragostei*“. Representațiile acestea sunt óre-cum obligatorii, fiind scopul adunării: crearea unui teatru. Avem și o bibliotecă teatrală, din care diletanții pot sĕ alégă acum piese destul de drăgălașe, ér un isvor nesecat rĕmâne într'una încă colecția de comedii ale lui V. Alexandri, al cărui portret e văpsit în mijlocul cortinei teatrului abrudean. De data asta, după cum am aflat mai târdiu, causa că s'a ales chiar „Gărgăunii dragostei“, nu a fost numai isvorîtă din politéță față de d-l Vulcan, ci din necesitate, căcĭ piesa, care se studiase a trebuit sĕ cadă din proiect din pricinĭ neprevĕdute. E greu sĕ scoțĭ mult de unde n'ai ce scóte, de aceea nicĭ piesa acésta, cu lungile-i scene lipsite de umor, nu va produce nicĭ-odată vr'un efect deosebit. Cu tóte acestea diletanții din Abrud s'au purtat atât de bine, încât au făcut, ca publicul sĕ-i urmăréscă cu interes dela început până la sfîrșit. Mai ales i-se cuvine laudă drăgălașei d-șóre Elena *Adamovicĭ* (Olimpia), care prin jocul ei nesilit, prin accentuarea potrivită a contrastelor din sufletul unei femei, prin drăgălășia mișcărilor, a jucat, încât îțĭ venea sĕ credĭ, că tótă viața n'a făcut alt-ceva, decât sĕ jóce.

Bine s'au purtat și ceilalțĭ diletanțĭ. Numim la locul prim pe d-l *Țințar* (Tergoviștean), apoi d-șórele O. *Stoica* (Anica), Z. *Adamovicĭ*, A. *Demian*, H. *Pop*, O. și V. *Pușcariu* și G. *Șuluț*, precum și pe d-nii: A. *Oprea* (Marin), E. *Baraban* (Dr. Ursulescu), *Jantea* (Gogu) și *Runcea* (Alecu).

Piesei i-a premes „*Prologul*“ d-lui Vulcan, care a fost fórte bine înscenat și în care rolurile principale au fost ținute cu pricepere din partea d-lor D. *David* (Poetul) și G. *Runcea* (Moșneagul).

Detunata.

Marți a fost admirabila escursiune la Detunata, asupra căreia vom mai reveni. Un banderiu de peste 130 de Buciumanĭ conducea cortejul cel lung al trăsurilor. Pĕcat că a plouat aprópe diua întrégă; plóia n'a oprit însĕ voia bună și însuflețirea generală.

La Câmpenĭ.

Miercurĭ s'a făcut escursia la Câmpenĭ, unde am fost primițĭ în casele ospitale ale d-lor Dr. *Chirtop*, Dr. *Preda* și *Furduiă*. Vom reveni.

La Roșia.

Joi am fost cu toții în Roșia, unde D-nii G. *Cosma*, *Cioban*, *Maior*, *Butnar*, *Lupu* și *Henzel* ne-au primit cu brațele deschise.

Depestraje.

Surprinderĭ în Serbia.

De rêndul acesta sesonul de vară în capitala micului regat sêrbesc dela Dunăre, a fost turburat în liniștea lui printr'o îndrăsnéță hotărîre a tinĕrului rege *Alexandru.*

Sâmbăta trecută guvernul sêrbesc Georgevicĭ șĭ-a dat dimisiunea. Lumea politică și diplomația a rĕmas surprinsă de acest fapt, pentru care în primul moment nu afla esplicare N'au trecut însĕ decât 48 óre, și étă că Dumineca trecută urméză o și mai mare surprindere. Pe zidurile Belgradului se afișase o proclamațiă a regelui Alexandru, în care acesta dă de scire poporului sĕu, *că se căsĕtoresce* cu „o fiică din popor“. Alésa inimii lui este vĕduvióra *Draga Mașin* născută *Lunieviça*. A fost măritată după inginerul sêrb Mașin cu care a trăit 6 anĭ; după mórtea bărbatului ei mama regelui, Natalia, a luat'o ca damă de curte în Biaritz; de acolo s'a reîntors în urmă la Belgrad, unde tinĕrul rege a îndrăgit'o foc. Ne mai putênd trăi fără de ea, regele a hotărît s'o ia în căsĕtoriă și sĕ-i pună pe cap coróna de regină.

Ce surprindere mai mare trebuia? Și find-că *Draga* regelui Alexandru n'a vĕdut mai puțin decât 36 primăverĭ, ér logodnicul ei abia décă a împlinit 24 anĭ, lumea din Serbia și din strĕinătate s'a crucit de mirare. Se póte óre, ca un rege tinĕr sĕ facă asemenea pas? Nu ș'a găsit el o prințesă, vr'o milionară, vr'o duducuță din familiă boerêscă? — Așa se întrebau toțĭ.

Și écă s'a putut. Regele s'a și logodit deja Dumineca trecută, ér data căsĕtoriei se dice că e fixată în mod definitiv pe Dumineca viitóre, și se crede, că pe atuncĭ va sosi în Belgrad și mama regelui, Natalia.

Scirea căsĕtoriei a esplicat îndată și demisiunea fostului guvern Georgevicĭ, care s'a retras din causă că nu era învoit odată cu capul la acest pas al regelui.

*

După frământărĭ de trei dile, regelui Alexandru i a succes sĕ-șĭ compună un *nou ministeriu* sub conducerea lui Alexa *Jovanovicĭ*, fost președinte al supremului tribunal de apelațiune din Belgrad.

*

Din prilejul căsĕtoriei regele a dat *amnestiă generală* tuturor condamnaților politicĭ. Prin un ucaz publicat în fóia oficială sêrbéscă, parte a redus cu anĭ de dilele pedepsele celor amestecațĭ în complotul din anul trecut contra ex-regelui Milan, parte li-a iertat pedepsele.

*

Partida lui *Milan*, care numĕră mulțĭ membrii și în armată, este pe față contra acestei căsĕtorii. De téma, ca agitația sĕ nu ia proporții, regele Alesandru a hotărît sĕ aplice mĕsurĭ energice contra partisanilor lui Milan. Așa, el a dispus arestarea colonelului *Ciricĭ*, care sĕ dusese la Carlsbad sĕ comunice lui Milan căsĕtoria fiiului sĕu. De altă parte a destituit pe colonelul *Mihailovicĭ*, ministrul Serbiei la Viena, care făcuse o visită lui Milan.

Cu tóte mĕsurile acestea, în cercurile înalte sêrbescĭ nemulțumirea se manifestă pe față. Gelozia a produs o mare înverșunare mai ales în cercul dómnelor din elita sêrbéscă.

*

Decât tóte acestea o surpindere estraordinar mai mare a produs *felicitarea Țarului Rusiei.* Țarul a felicitat telegrafic pe regele Alesandru din incidentul căsĕtoriei acestuia și felicitarea i-a fost presentată de agentul diplomatic rusesc din Belgrad *Mansurov.* Indată după acésta Mansurov a făcut o visită *logodnicei regelui și i a gratulai și ei.*

Nu mai încape îndoiélă, că felicitarea Țarului este un act de însemnătate politică, menit a înrîuri în primul rênd asupra dispoisițiunei sufletescĭ a poporului sêrbesc.

---

așa, s'asémĕnă cu acei părințĭ degenerațĭ, carĭ ar dice: De ce trébă mume matróne? Avem doicĭ, care sĕ ne créscă copiiĭ!

„Decĭ: șcóle, fraților!

„Și încă cu atât mai vêrtos șcóle, cu cât noi din dumnedeéscă proniă ne aflăm trăind într'un stat poliglot, într'un stat compus din mai multe popóre, cu sângele și cu religiunea unul de altul deosebite; și cu cât Maiestatea sa cavalerescul nostru imperator (pe care Dumnedeu sĕ-l țină!) în dreptatea sa cea de tată adevĕrat au chiămat pe tóte popórele, ca deopotrivă sĕ pórte greutățile, și deopotrivă sĕ se bucure de folósele statului.

„E dumnedeéscă legea: ca trupul sĕ servéscă sufletului, ca spiritul sĕ domnéscă peste materie. Popórele neînvĕțate, ca și individii, în vecĭ au fost și vor fi róbe la popórele cele luminate. De nu vom învĕța noi carte, alte popóre conlocuitóre vor învĕța, cum au învĕțat și până acum. Noi atuncĭ și în viitor vom rĕmâne trup, materie, și, ca astfel, osândițĭ a purta purerea numai la greutățĭ ca hamalii; în vreme ce acelea, devenind minte luminată, se vor bucura de folósele statului, și vor domni peste noi.

„De vĕ va dice nescine: Invĕțătura e nefolositóre; nu vĕ dațĭ copiii la șcólă! — atuncĭ sĕ vĕ aducețĭ aminte de cuvêntul, care dice: „Pomul după róde, ér omul după fapte se cunósce“.

„E învĕțat, care vĕ dă asemenea sfat? — atuncĭ sĕ scițĭ, că el nu vĕ voesce binele, ci robia... E neînvĕțat? — atuncĭ dicețĭ: Dómne iartă-l, că nu scie ce vorbesce!

„Cel-ce se îndoesce despre folósele șcólelor și ale învĕțăturei, se îndoesce despre folosul sórelui și al radelor lui.

„Cum-că comunitățile bisericescĭ române de d'aci, și anume D-Vóstrĕ, onorabililor representanțĭ și benefactorĭ, sunteți pătrunșĭ de folosul învĕțăturei, că cunóscețĭ spiritul timpului, trebuința naturei omului, posițiunea bisericei și a națiunei nóstre, scițĭ ce ne lipsesce, este viă dovadă solemnitatea acestei dile memorabile, ce o serbăm acum. Drept-aceea în acéstă privință n'am decât sĕ vĕ urez, ca Dumnedeul vieții sĕ vĕ lungéscă dilele, ca sĕ putețĭ sfîrșĭ sănĕtoșĭ ceea-ce ațĭ început cu atâta rîvnă vrednică de laudă. Cu ajutorul lui Dumnedeu dér, ca tot-déuna, mergețĭ înainte și acum cu esemplul cel bun, bravilor Brașovenĭ! — Prea Sf. Sa, prea bunul nostru Episcop, nu numai cu cuvêntul, ci și cu fapta s'a pus în fruntea zelului D-Vóstrĕ, și credețĭ, că, pe lângă cununa cea nevestejită ce o umplețĭ în jurul numelui Stimat D-Vóstre, părticica din capitalul, din rodul dreptelor ostenelĭ ale D-Vóstre, ce o locațĭ în sprijinirea șcólelor, va aduce dobândă însutită și sigură la fiiĭ fiilor Dumnea-Vóstră. „Amin!“

După frumósele vorbirĭ se recitară două poesii ocasionale, scrise de membrul Eforiei școlare *Iacob Mureșianu*: una în limba latină recitată de tinerul *Ioan Mețianu*, astădĭ Archiepiscop și Metropolit, ér a doua, românéscă, disă de d-l Gheorghe Bellissimus, director emerit al șcólelor nóstre primare.

Așa s'a terminat acéstă serbare măréță, care a ridicat mult în ochii strĕinilor prestigiul Românilor brașovenĭ.

*

Se începù clădirea. In tómna an. 1851 Românii cu mic cu mare se puseră pe lucru. Unii ajutau la adunatul și căratul petrei, alții dăruiau lemne de prin pădurile lor, muncitorii ajutau cu palma și mulțĭ fără plată. Peste iérnă lucrarea a trebuit sĕ fiă întreruptă, ér în Maiu 1852 lucrul începù din nou și se continuă până tómna terminându-se întrégă temelia și ridicându-se zidul până la ferestrile etagiului întâiu.

In 14 (26) Iulie a acestui an Brașovul avù norocirea sĕ găzduéscă între zidurile sale pe Majestatea Sa împĕratul și regele *Francisc Iosif I*, care ca domnitor tinĕr tocmai venise sĕ cerceteze frumósa țéră a Ardealului. Cu ocasiunea acésta fruntașii Românĭ din Brașov presentară Majestății Sale două rugărĭ: una pentru un ajutor pentru zidirea clădirei școlare, care însĕ a fost resolvată *negativ*, pe cuvênt, că gimnasiul are caracter privat și că comuna

O voce germană despre România.

De curênd diarul german „Allgemeine Münchener Zeitg.“ a publicat un articul lung privitor la România, în care se ocupă de importanța regatului român, de starea socială și politică a țĕrii, de situațiunea ei financiară și de cestiunea ovreéscă.

După-ce arată, că printre statele balcanice regatul României ocupă netăgăduit locul întâiŭ, și că el a fost ridicat la înălțimea unei esistențe de stat moderne europenescĭ vorbesce de starea socială politică, și face apoi cu privire la cestiunea ovreéscă următórele importante constatărĭ, carĭ pentru prima-óră descriu situațiunea în pressa străină în mod mai nepărtinitor. Étă ce dice fóia germană:

„Esistă un element etnic, care pĕtrunde în România în tóte stratele poporului, scie sĕ se furișeze și sĕ se stabiléscă pretutindenĭ și își duce traiul din munca altora. Aceștia sunt numĕroșii Evrei rĕtăcitorĭ, cărora le cade jertfă atât țĕrănimea, cât și boierul. Acésta nu este o acusațiă în contra Evreilor, antisemitismul ne este strĕin! Constatăm numai un fenomen social, ale cărei urmărĭ desastróse nu le póte tăgădui nicĭ un om nepărtinitor. Acest fenomen ese tocmai acum din nou în evidență, deóre-ce numĕrósa emigrare a Evreilor din România atrage atențiunea generală. O parte din pressa dilnică europénă atribue aceste emigrărĭ persecutărilor Evreilor. Acésta e o greșélă. Negreșit au fost pe alocurĭ escese ale poporului oprimat, în contra opresorilor și esploatatorilor sĕi; dér emigrarea în massă are alt motiv. După date oficiale, în cele din urmă 12 lunĭ au emigrat din România 5786 de Evrei. Deóre-ce emigrarea continuă, numĕrul emigranților va fi de fapt cu mult mai mare. Cei mai mulțĭ din aceștĭ emigranțĭ evrei nu aveau nicĭ o ocupațiă séu profesie determinată, numai minoritatea era compusă din meșteșugarĭ. Aceștĭ Evrei părăsesc țéra pentru-că sĕrăcirea poporului face ca sĕ nu mai fie nimic de esploatat.

„Nu trebue sĕ se uite, că în nordul României sunt localitățĭ, unde Evreii formézä 50 la sută din populațiă. Din aceste localitățĭ ei plécă spre Sudul mai roditor și deóre-ce și acesta se află acum în miserie din causa crisei, emigranții evrei trec granița pentru a-șĭ căuta esistența în depărtare. Cine cunósce raporturile oficiale asupra isprăvilor acestor negustorĭ la poporul rutean din Ungaria de nord-est, va înțelege ușor de ce România nu póte dori nicĭ nu póte favorisa rĕmânerea acestui element al populației, care e ca un cancer într'un corp organic“.

SCIRILE DILEI.

— 15 (28) Iulie.

In causa transportului de mărfurĭ. In considerare, că anul acesta în urma recoltei promițĕtóre de grâne se va ivi trebuință de un numĕr mare de vagóne mai ales pentru esport, administrația căilor ferate de stat avertiséză pe comercianții de alte mărfurĭ, că în timpul liferărei de bucate, începênd dela finea lui Iulie și până pe la sfêrșitul lui Octomvre, vagónele vor fi date în locul prim liferanților de bucate și numai în rêndul al doilea vor veni comercianții de alte mărfurĭ.

Lupii au început sĕ bântue prin unele părțĭ muntóse din jurul Brașovului; se spune, că dilele trecute pe hotarul comunei Crisbav a fost omorît de lupĭ un bou, ér acum se comunică scirea, că și într'o pădure de lângă Țințarĭ, doi cai au fost ucișĭ și carnea lor aprópe jumĕtate fù mâncată de lupĭ. Intre ómenĭ se dice că a intrat frică și nu mai cutéză sĕ-șĭ ducă nóptea vitele la pășune.

Drum de fier dela Sinaia pe muntele Caraiman. D. Take Ionescu, fostul ministru de finanțe, șĭ-a esprimat dorința în discursul, pe care l'a ținut cu ocasia inaugurărei uzinei electrice din Sinaia, că aștéptă dela d-l Heyneuman, directorul societății electrice, ca sĕ construiéscă încurênd un drum de fier electric din Sinaia de-asupra muntelui Caraiman. D l Heyneuman împreună cu distinsul inginer Smich s'au hotărît, ca acéstă dorință sĕ devină o realitate. Sunt hotărîțĭ a începe în cursul acestei lunĭ studii seriόse pe valea Prahovei sĕ vadă, décă se va puté canstrui drumul de fier, și atuncĭ sĕ aviseze la mijlócele cu carĭ s'ar puté construi acéstă însemnată lucrare.

Congresele de medicină și higienă. D. Dr. Babeș directorul institutului de bacteriologiă din Bucurescĭ a plecat la Paris pentru a asista la congresele de medină și de igienă, care se vor ținé în acel oraș. D-sa va face raporturile scientifice despre cancer și despre sistemul nervos, cu carĭ a fost însărcinat din partea congresului internațional de medicină.

Sĕmênța de rapiță și grâu. Ferma Laza în urma culturei sistematice a rapiței, care a dat trei kile la pogon, a decis vêndarea de sĕmênță cu prețul de 25 suta de kilograme. Doritorii se vor adresa chiar la acea fermă prin Văsluiŭ (România). Tot la acea fermă se va vinde grâul ales pentru sĕmênță. Acest grâu a dat 3 kile la pogon.

Juriul internațional al esposiției universale din Paris se compune din 2.500 de persóne împărțite în 121 de clase. Dintre membrii 60 la sută sunt Francesĭ, ceilalțĭ represintă diferite state participante. Operațiunile juriului controlate de juriul superior, care este mai mult restrâns, se vor termina la 2 (15) Septemvre.

Transvaalul în Paris. Intre multele curiosităţĭ, la esposiția din Paris mai mult decât tóte atrage atențiunea visitatorilor așa numitul „Transvaalul în Paris“. O trupă de vre'o 50 de Burĭ, alta de Hotentoțĭ și Zullu-Cafferĭ representă dilnic lupta dela Spionkop, unde Englesii au fost amar bătuțĭ de Burĭ. Lupta decurge pe un deal, care era sĕ represinte Vesuvul, când esplodéză. Acésta însĕ nu s'a făcut, fiind înpreunat cu multe pericule și așa din Vezuv s'a prefăcut în Spionkop. Dilele trecute aceste representații au fost sistate, deóre-ce un Bur, care avea rolul generalului Cronje, n'a voit sĕ mai comandeze trupele învingĕtóre pentru 60 de centime pe di, ci a pretins un franc. In fine „generalului“ i-s'a urcat léfa și acum din nou decurg luptele dela Spionkop în fața publicului curios.

Contra poștei din Bran, care este condusă de o femeiă, am primit mai de multe-orĭ plângerĭ din causă, că poporațiunea, după cum ni-se spune, e rĕu servită. Mai ales abonenții diarelor române, între carĭ și diarul nostru, au de-a suferi multe șicane și pagube prin aceea, că prea adese-orĭ li-se perd numerii, ceea-ce se presupune, că numai neatențiunei celor dela oficiul postal din Bran se póte atribuì; căcĭ la alte oficii postale nu se întêmplă atâta neregularitate.

Cununii. D-l *Ioan Pop*, absolvent de teologiă, originar din Șieu-Cristur, și d-șóra *Ludovica Morariu* din Chiraleș, se vor cununa în 12 August n. c. în biserica română gr. cat. din Chiraleș.

— D-l *Romul Barbu*, teolog abs., orig. din Pĕgida, se va cununa în 5 August n. c. cu d-șóra *Eugenia Bereș* din Ciuchicĭ.

Concerte. *Musica orășenéscă* va cânta mâne Dumineca, în grădina Hotelului „Pomul verde“. Inceputul la 8 óre.

— Musica militară de honvedĭ din Clușiŭ, ce se află de câte-va dile în Brașov, va da mâne, Dumineca, un concert în restaurantul „Elisicum“ (Schmidt) din nou. Inceputul la $3^1/_2$ óre d. a. Intrarea 50 banĭ. — Dumineca séra la 8 óre aceeașĭ musică va cânta la hotel „Orient.“ Intrarea 60 banĭ.

Un institutor calificat, care posede deplin limba română, maghiară, germană și francesă, avênd din acésta din urmă și diplomă de calificațiă, doresce a se angaja ca educator într'o familiă séu în vre-un pensionat. Informațiunĭ dela administrația diarului nostru.

De necredut. Mii de mulțumirĭ și scrisorĭ de recunoscință constată, că fluidul Elsa de Feller s'a dovedit ca cel mai bun la diferite bóle, chiar și la acelea, unde alte medicamente nu vindecă. Cu deosebire vindecă frigurile, podagra, reuma, durerĭ de cap, piept și de dințĭ, junghiurĭ, durerĭ de stomac, de ochĭ etc. iute și sigur. 12 sticle 5 corone franco. Singurul producent e Eugen V. Feller, farmacist în Stubica Nr. 135, Comitatul Agram. La nicĭ o familiă sĕ nu lipséscă acest mijloc escelent esaminat de autoritatea sanitară, și aflat de cel mai bun mijloc, pe care órĭ-cine, de-l folosesce odată, pentru efectul sĕu îl va folosi permanent. „Orb am fost deja, și numai „Fluidul Elsa“ de Feller mi-a salvat lumina ochilor — scrie Szüos Péter din Budapesta (Felsörakpart 9).

Plecarea soldaților la manevre.

În sĕptĕmâna acésta soldații din părțile nóstre au plecat la manevrele, ce se vor ținé pe teritoriul dintre Mureș-Oșorheiŭ și Reghinul săsesc. Manevrele de încheiere vor dura din 5 până în 7 Septemvre st. n., ér în 8 Sept. va urma concediarea tuturor ostașilor, carĭ șĭ-au făcut anii de miliță.

Din incidentul despărțirei, ostașii românĭ gr. or. din loc, însoțițĭ de musica militară, se presentară Dumineca trecută corporativ în biserica din cetate, asistând la serviciul divin. Cu ocasiunea acésta d-l capelan militar Nicolae *Fizeșianu* ținù ostașilor o frumósă cuvêntare ocasională. Vorbì întâiŭ despre manevre, îndemnând pe ostașĭ sĕ se pórte brav și sĕ se arate și de astădată vrednicĭ de bunul nume, ce și-l'au eluptat ostașii românĭ prin purtarea lor bravă și pururea credinciósă.

„Eu însu-mĭ“ — dise d-l capelan — „am audit multe laude de acestea, ba am audit pe un vice-colonel, fost comandant al batalionului 23 de vênătorĭ, astădĭ colonel la regimentul 44 din Cincĭ-bisericĭ, dicênd, că dênsul servind tot la astfel de trupe, carĭ partea cea mai mare erau compuse din Românĭ, a avut de nenumĕrate-orĭ prilej sĕ cunóscă și sĕ prețuéscă *brava purtare* a acestor ostașĭ românĭ, atât în timp de pace, cât și în vreme de rĕsboiŭ“. „In tótă viața mea militară — dise d-l *Stenzel*, căcĭ acesta e numele colonelului, despre care vorbesc — *nu doresc mai mult, decât sĕ am Românĭ sub comanda mea*“.

După acésta apelà încă-odată d-l capelan Fizeșanu la ostașĭ, ca sĕ continue a merge pe calea înaintașilor lor, carĭ prin bravura, statornicia și credința neclintită arătată și sigilată cu sângele lor în nenumĕratele rĕsbóie purtate pentru patriă și pentru vada și siguranța tronului, șĭ-au stors recunoscința Majestății Sale, care a distins acest regiment (Nr. 50) cu medalia de aur *„pentru neclintită statornicià“*.

In partea a doua a vorbirii se adresà d-l Fizeșanu către aceia dintre ostașĭ, carĭ au sĕ fiă concediațĭ și nu se vor reîntórce în serviciu. Acestora le dete povețe prețióse, ca sĕ fie cu credință către s-ta biserică, sĕ cinstéscă pe Dumnedeu, sĕ onoreze fețele bisericescĭ și pe bărbații vrednicĭ, dér mai ales pe preoțĭ și învĕțătorĭ sĕ-i asculte și cinstéscă după cuviință. „Fițĭ întot-déuna cinstițĭ și de omeniă“.

In fine se întórse cu nouĕ povețe către aceia dintre ostașĭ, carĭ au sĕ continue serviciul, însuflețindu-i prin nouĕ momente istorice pentru împlinirea datorinței.

Vorbirea, ținută în limbagiu poporal, a fost ascultată cu multă plăcere și atențiune de toțĭ cei de față.

---

bisericéscă neunită din Brașov e una din cele mai avute din întrégă țéra. A doua rugare privea încuviințarea unei colecte între Românii ardelenĭ de legea rĕsăriténă. Acésta fù încuviințată, dér colecta proiectată nu s'a pus în lucrare.

In timpul acesta întêmplându-se un atentat asupra Domnitorului, Episc. Șaguna scrise celor douĕ parochii fruntașe din Brașov sĕ trimită câte-un delegat, carĭ împreună cu alțĭ bărbați de frunte din Ardeal sĕ mérgă la Viena și sĕ feliciteze pe Domnitor de fericita scăpare. La plecare representanțele celor douĕ biserici deteră delegaților lor între altele și însărcinarea sĕ stăruéscă din tóte pentru *recunóscerea gimnasiului* din partea ministeriului din Viena și pentru *investirea lui cu dreptul de publicitate.* Intrevenirea delegaților brașovenĭ, ajutațĭ de Șaguna, cât și de ceilalțĭ fruntașĭ românĭ aflătorĭ în Viena, nu rĕmase fără resultat, cel puțin întru cât *s'a pus la cale* recunóscerea din partea statului a noului gimnasiu.

In tómna anului 1853, când se deschise cl. IV a gimnasiului, sosì în Sibiiu rescriptul ministerial din 27 August 1853, prin care se încuviințéză deschiderea cu începutul acelui an școlastic a *gimnasiului* românesc gr. or. din Brașov, aflător în organisare, ca *gimnasiu inferior cu patru clase*; directorul și profesorii angajațĭ se aprobă de-ocamdată ca suplențĭ, avênd a face la timpul sĕu esamen de profesorĭ definitivĭ și, în fine, se *promite* îndestrarea noului institut cu drept de publicitate „îndată ce se vor îndrepta unele neajunsurĭ“ (angajarea unui al 6-lea profesor, o împărțire a materialului de învĕțământ după specialitățĭ etc.)

Episcopul Șaguna se vĕdù îndemnat a venì însu-șĭ la Brașov pentru a împărtăși vestea acésta de bucuriă iubiților sĕi Brașovenĭ. De-odată cu vestea, bunul episcop promise, că va plăti la fondul profesoral timp de 10 anĭ câte 100 fl., dér nu așteptă 10 anĭ și nicĭ nu plătì numai 100, ci la anul el dete de-odată 2000 fl. în obligațiunĭ de ale împrumutului din an. 1854.

Scirea împărtășită și petrecerea lui Șaguna câte-va dile în mijlocul Românilor din acest oraș fù un nou îndemn pentru Românii Brașovenĭ de a duce la sfîrșit opera începută. Nouĕ jertfe se cereau și aceștia le și prestară făcênd érășĭ contribuirĭ, ba și marele patriot moldovean Const. *Hurmuzachi* sărì în ajutorul Brașovenilor făcênd la Iașĭ o colectă de $222^1/_2$ galbenĭ împĕrătescĭ.

După atâtea sacrificii, muncă încordată și ostenelĭ fără sfîrșit, părea, că ómenii s'au obosit, că au început a se cam rĕci și a-șĭ perde însuflețirea și un fel de rĕcélă începù a pĕtrunde în inimile unora dintre cei mai zeloșĭ. Atuncĭ (în tómna an. școlar 1855—56) Șaguna din nou venì la Brașov, pășì în mijlocul poporului și vĕrsà nouĕ speranțe și mângâierĭ în inima lui. Tot atuncĭ un nou îndemn căpĕtară Românii brașovenĭ prin sosirea actului guvernial din 14 Febr. 1856, prin care li-se făcù cunoscut, că *Ministrul de culte și instrucțiune prin decretul sĕu din 28 Ianuarie al aceluiașĭ an, declară gimnasiul lor de public* și-i investesce atestatele cu aceeașĭ putere și cu aceleașĭ drepturĭ, pe carĭ le au atestatele gimnasiilor de stat.

Decretul acesta a produs mare bucuriă între toțĭ Românii bine simțitorĭ și fù anunțat în tóte bisericile prin vorbirĭ însuflețitóre.

Acum se mai recerea o nouă jertfă pentru acoperirea cheltuelilor celor mai neapĕrate. Se alese o comisiune, care avea sĕ îndemne pe cei ce numai odată contribuiseră, ca sĕ-șĭ bage încă-odată mâna în busunar. Șĭ-au și băgat'o bunii Românĭ și — mulțumită stăruinței comisiunei, al cărei conducĕtor era venerabilul d-n protop. Ioan *Petric*, adĭ singurul în viață din acei vrednicĭ bărbațĭ — au mai scos 2709 fl.

Prin acestea și alte multe jertfe în tómna anului 1856 *întreg edificiul era gata.*

Sunt 50 de anĭ de atuncĭ și n'a fost de lipsă a se face încă nicĭ o reparatură mai esențială la acest edificiu, ceea-ce vorbesce îndeajuns despre soliditatea lui. Spesele clădirei, după socotéla făcută de I. Jippa, se urcară cu totul la suma de *65,737 fl. 51 cr.* m. c.; calculând însĕ și materialele dăruite, precum și lucrul făcut în cinste, întrégă valórea edificiului se póte prețuì la cel puțin 80,000 fl. v. a.

Convocărī.

Reuniunea învěțătorilor gr. cat. din Archi-Diaconatul părților Sătmărene apart. diecesei Oradane îșī va ține *adunarea generală* anuală în 2 Aug. n. c. la 9 óre dimin. în comuna *Sănslau* (Szaniszló), la care D-nii membri ai reuniunei cu onóre sunt învitațī.

Membrii ordinari ai reuniunei sě notifice presidiului succesele pentru eventuala lor absentare; ér doritorii de a diserta cu ocasiunea adunării elaboratele sě le trimită la presidiu înainte.

Programa: 1) Diminéța la 7 óre participare la s. liturgiă. 2) Deschiderea ședinței la 9 óre dimin. 3) Cetirea și verificarea protocolului adunării generale anterióre. 4) Cetirea raportului anual al comitetului. 5) Alegerea a 6 comisiunī diferite. 6) Cassarul va ceti registrul restanțerilor și referitor la aceștia adunarea generală va decide. 7) Defigerea locului și al timpului adunării generale proxime. 8) Raportul comisiunilor. 9) Cetirea disertațiunilor aprobate prin comisiunea respectivă. 10) Impărțirea diplomelor la membrii noi. 11) Propunerī diverse referitóre la înaintarea scopului reuniunei. 12) Inchiderea ședinței prin președinte.

Dat în *Careii-Marī*, 9 Iulie 1900.

Dr. Felician Bran, președinte, archidiacon. **Augustin Krespai**, notar.

Notă: Trenul dela Satmar sosesce séra la 8, diminéța la $5^1/_2$ și la $10^1/_2$.

*

Despărțěmêntul XXIII (Turda) al „Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român" 'îșī va ține *adunarea generală* în biserica gr. cat. din Turda vechiă la *12 August a. c.* cu următorul

Program: 1) Deschiderea adunărei la 3 óre p. m. prin directorul despărțěmêntului. 2) Raportul despre activitatea comitetului. 3) Raportul cassarului. 4) Esmiterea unei comisiunī pentru censurarea raporturilor, conscrierea de membrii noi și incassarea taxelor. 5) Inaugurarea *bibliotecei poporale* a despărțěmêntului. 6) Eventuale disertațiunī. 7) Eventuale propunerī. 8) Raportul comisiunei esmise. 9) Statorirea budgetului pe anul 1900/1901. 10) Alegerea delegaților pentru adunarea generală a Asociațiunei. 11) Designarea locului pentru adunarea viitóre. 12) Alegerea comisiunei pentru autenticarea protocolului și închiderea.

Rugăm pe On. membri ai despărțěmêntului și pe toțī, carī doresc cultura poporului român, sě participe la acéstă adunare.

Turda, din ședința comitetului despărțěmêntului XXIII al Asociațiunei ținută la 30 Iunie 1900.

Artemiu Codarcea m. p., *Protopop — director.* **Dr. Eugeniu Pataceanu** m. p., *secretar.*

ULTIME SCIRI.

Belgrad, 27 Iulie. Intr'o scrisóre adresată fiiului sěu ex-regele *Milan*, după-ce declară ca nu-șī dă învoirea la căsětoriă, dice: „Eu cel dintâiŭ, așī saluta pe acel guvern, *care după un ast-fel de pas te-ar alunga din țéră*".

Londra, 27 Iulie. „*Daily Mail*" primesce dela corespondentul sěu din *Shanghai* următórele cu data de 26 Iulie: Dela indigenī am primit din nou scirī sigure despre cele petrecute în *Peking*. In 15 Iunie a isbucnit prima revoltă, când în biserica catedrală se ținea serviciu divin. Trupe împěrătescī și resculațī au împresurat catedrala și *au omorît 16 misionarī* și mai bine de 200 creștinī. Trupele au prins 40 de curierī chinesī, trimișī de ambasadorī, i-au maltratat cumplit și apoi i au ucis. Ambasada austro-ungară și banca imperiului le-au pustiit în 22 Iunie.

— Lui „Daily Express" i-se anunță tot din Shanghai, că în Hsian *au fost omorîte soțiile a doi misionarī englesī*, ér „Times" primesce scirea, că în provincia *Hu Nan* a fost *ucis episcopul și trei preoțī*.

Moscva, 27 Iulie. Chinesii au confiscat în Kalagan, 150 chlm. spre nord de Peking, un transport rusesc de ceaiŭ în valóre de 10 milióne ruble.

Petrecerī.

În tot anul s'a dat de cât-va timp încóce câte-o petrecere frumósă în Lechința, dér petrecerea din 15 Iulie n. cred, că pe tóte le-a întrecut. Public ales și tinerime veselă, unul ca unul petrecênd în așa frumósă armoniă și atât de românesce, încât îțī era mai mare dragul. Adevěrat, că noi din ținutul acesta, numai în opidul locuit de Sașī și de Românī, Lechința, putem a ne veseli după pofta inimii, acolo ne putem petrece liber și neșicanațī.

Petrecerea peste tot a avut caracter curat românesc. Public a fost destul de numěros, mai ales, că tot atuncī a mai fost o petrecere și în Cristur, care nu-i departe de Lechința. Au fost óspeți din Bistrița, din părțile Reghinului și ale Mociului. Jocurile de salon s'au dansat în câte douě colóne.

Dintre dómnele cunoscute mie am vědut între altele pe d-nele: Pascu (Șimotelnic), Filipan (Năsal), Stupinean (Stupinī), Bălan (Brașfalěu), Dănila (Budatelec), Negruț (Herina), Groze (Manic), Goron (Bistrița), Chifa (Visnia), Măiorean (Ius), Săpunesc (Budatelec), M. D. Cupșa (Feldióra). — Dintre d-șóre: Stupinean (Stupinī), Pop (Visuia), Filipan (Năsal), Săpunesc (Budatelec), Bălan și Chifa (Brașfalěu), Mathei (Chiraleș), Nichi (Șimbor) și alte multe, pe carī nu le-am cunoscut.

Incheiŭ cu dorința, ca în viitor sě ne revedem la Lechința în numěr și mai mare, ca astfel venitul încă sě fiă mai mare.

Maria din Câmpiă.

*

Măieștrii cojocarī din Lipova învită la petrecerea de dans, ce o vor arangia Joi în diua de Sft. Ilie, 20 Iulie (2 Aug.) 1900 în grădina berăriei (Bann). Venitul curat e destinat pentru procurarea unui prapor nou pe séma s-tei bisericī rom. gr. or. din Lipova. Inceputul la 8 óre séra. Intrarea pentru persónă 1 cor., pentru familiă 2 cor. 40 banī. Oferte și suprasolvirī se primesc cu mulțămită la adresa cassarului Vasilie Nichiciu, și se vor chita pe cale publică.

*

Inteligența română din Sâncel (comitatul Tĕrnavei micī) vě învită la *producția musicală-declamatorică*, ce o va arangia cu concursul coriștilor plugarī din loc în 5 August st. n. 1900 cu ocasiunea adunării generale a despărțěmêntului XI Blașiŭ al Asociațiunii în Sâncel.

Invitări speciale nu se face.

Intrarea: pentru o persónă 1 cor., (pentru plugarī 50 banī); de familiă 3 cor. Inceputul la 6 óre d. a. Venitul curat se destinéză $1/_2$ pentru fondul Asociațiunii și $1/_2$ pentru fondul coriștilor plugarī din Sâncel. După producțiunea urméză dans.

Sâncel 24 Iulie n. 1900.

Vasilie Smigelschi, adm. paroch. gr. cat.

*

In *M.-Sântana* se va arangia o petrecere de vară Dumineca, în 5 August n. 1900 în localitatea școlei române din loc din incidentul *adunărei despărțěmêntului Oșorheiu al „Asociațiunei"*. Inceputul la 5 óre p. m. Intrarea: de o persónă singură 1 cor. 60 banī, de o persónă în familiă 1 corónă 20 banī. Venitul curat e destinat în favorul nou edificatei bisericī române gr. cat. Mâncările în îngrijirea st. familii. Ofertele marinimóse se vor chita pe calea publicitătii.

*

In Reghinul săsesc va arangia Comitetul despărțěmêntului XXVI al Asociațiunei Vinerī în 10 August n. 1900. în sala de vară a promenădii de acolo. Venitul curat e destinat în favorul scólei confesionale gr. cat. din Reghinul săsesc. Inceputul la 8 óre séra. Intrarea: de persónă 2 cor., de familiă până la 3 membrii 4 cor., dela 3 membrii în sus 6 cor.

Oferte marinimóse se primesc cu mulțumită și se vor chita pe cale diaristică.

*

Despărțěmêntul VII (Hațeg) al Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român învită la petrecerea cu dans, ce se va ține Dumineca în *5 August n. c.* în sala hotelului „Mielul de aur". Inceputul la 8 óre séra. Venitul curat e destinat în favorul despărțěmêntului. Intrarea: pentru familiă 4 cor., pentru persónă 2 cor. Ofertele marinimóse se primesc cu mulțămită și se chitéză pe cale diaristică.

ECONOMIA.

Câte-va regule cu privire la crescerea vitelor.

Peste tot economii de vite se împart în: *ținětorī* și *crescětorī* de vite. Cei dintâiu se numesc astfel, fiind-că *țin* orī-ce soiŭ de vite, ce le vin în mână, ér cei din urmă *aleg* vitele și nu țin decât de acelea, dela carī věd, că pot avé un folos mai mare, atât ca vite de vêndare, cât și ca vite de lucru, carne sěu lapte.

La crescerea vitelor economul trebue sě bage sémă tot-déuna nu numai la starea lui materială, ci și la aceea, cum sunt împrejurările locale și anume: ce fel de nutreț are, ce fel de pășunat, este el aprópe séu mai departe de oraș ș. a. Când și-le-a cumpěnit acestea tóte bine, atuncī se póte apuca de crescerea vitelor.

La crescerea vitelor lucrul cel mai însemnat este, ca sě scim alege vitele de prăsilă: taurii și vacile Ce se ține de taurī, în economiile mai micī, sarcina acésta nu prea cade pe singuraticī, ci mai cu sémă pe comune, carī trebue sě se îngrijéscă de procurarea lor. Cât pentru vacile de prăsilă însě, economul trebue sě îngrijéscă. ca acelea sě fie cât se póte de tarī, sănětóse, bune de lapte, fără scăderī, fără vr'un nărav rěu și sě corěspundă întru tóte scopului, pentru care se intenționéză ținerea acelora.

Çând vacile arată semne de gonire, economul trebue sě le ducă la taur. Décă vacile umblă cu taurul în ciurdă, atuncī și-l caută ele, când le vine periodul. Trebue sě se alégă tot-déuna taurul, pe care-l află mai corěspundětor scopului sěu de crescere. Pentru un taur se socotesc de regulă câte 60 de vacī de gonit în ciurdă și câte 80 de vacī din mână, adecă din grajd. Mai mult ca trei anī, nu e cu scop a ține un taur într'o economiă, fiind-că de aci încolo îi vin chiar junincī de acelea, carī se trag dela el. A lăsa sě se împărecheze astfel de vite înrudite între sine nu este iertat, fiind-că ușor pot moșteni, ca și ómenii, anumite bóle și scăderī.

Décă vaca a prins, după 9 lunī ea trebue sě fete. Pe timpul câtórtă vacile vițělul se pot și mulge mai la început, înainte însě de a fěta, cu douě lunī, trebue lăsate sě sterpéscă, căcī la din contră prea slăbesce vițělul din vacă. Economii, carī prind vacile și la jug, sě nu le prea împověreze când se apropie timpul fětatului.

Pe timpul cât pórtă vacile vițělul în fóle, trebue sě aibă pășune de ajuns séu, décă sunt în grajd, nutreț corěspundětor. Acesta sě nu fie stricat, noroit, muced séu cu cuiburī de șórecī prin el, căcī atuncī ușor pot sě lapede vițělul. De-asemenea pot sě lapede și atuncī, décă sar peste obiecte mai înalte, séu béu iérna apă prea rece.

După cincī lunī dela gonit, putem sci, décă cutare séu cutare vacă are vițěl, séu nu. Acésta o putem face așa, că după adăpat, apăsăm ușor cu o mână la uger, ér cu cealaltă în flămândarea dréptă și îndată vom simți óre-care mișcare, pe care o face în urma apăsărei vițělul.

Când se apropie timpul fětatului, vaca se póte cunósce, atât după uger, care tot cresce și se umple de lapte, cât și după prihod (părțile genitale), care asemenea se slobóde în jos, ér mai la răděcina codii începe a se gropăni. Inainte de fětat vaca începe a devenì neliniștită, se culcă și se scólă adese-orī, apoi se uită des înděrět, ér înainte de a se arăta vițělul, se rupe bešica de apă, care înlesnesce óre-cum actul fětatului. Décă vițělul se arată cu piciórele dinainte și cu capul pe ele, atuncī fătatul e în regulă, în casul contrar trebue adus un om pricepětor séu un veterinar, ca sě ajute la actul fětatului. Indată după fětat, vițelul se pune la vacă ca sě-l lingă, sórtea se depărtéză, ér vaca trebue nutrită cu anumită lătură mai caldă amestecată cu urluélă de făină.

(Va urma).

Literatură.

Din „*Cura de apă*" ed. IV, apărută de curênd, se pot procura esemplare și dela Tip. „A. Mureșianu" cu 3 cor. plus 20 banī porto. Legată în scórță și cu esterior plăcut 4 cor. plus 30 b. porto. Cura lui Kneipp e cunoscută în tótă lumea și scrierile sale cu prețiósele povețe igienice ar trebui sě se afle în tótă familia, precum și în bibliotecile poporale, căcī țěranii pot profita mai mult de ele. Opul cuprinde peste 600 pag, și are o scală alfabetică a tuturor bólelor și povețelor de carī se tractéză în op, în numěr cam de *2200*.

Prăsirea rațelor.

Prăsirea rațelor este împreunată cu puțină ostenélă, cu tóte că aduce fórte mare câștig, căcī deși prețul unei rațe tinere nu este cu mult mai mare, decât al unui puiŭ de găină, dér nicī crescerea ei nu este împreunată cu atâta grijă și spese îndeosebī, décă locuim lângă o apă curgětóre séu lac. Prăsitorii greșesc mult, când nu sunt cu deosebită atențiune la alegerea materialului de prăsilă, ci țin un material degenerat, a căror ouě încă fiind micī, nicī prăsila nu se desvóltă pe deplin și degeneréză din an în an.

Și rassa nóstră de rênd de rațe se póte desvolta și nobilita, dér putem recomanda prăsitorilor cu totadinsul, ca sě se nisuéscă a împreuna (corci) rassa nóstră cu cele din țěrī streine, când apoi prăsila va avé trup mai desvoltat și când vom câștiga pe lângă mai multe pene și ouě mai marī.

Este de recomandat, ca sě ne procurăm un rățoiŭ din specialitățile streine de Pecking, Ronen séu de Aylesburg, séu ouě dela aceste specialitățī, carī se găsesc și în țéra nóstră. Décă corcim specialitățile acestea cu rațele nóstre micuțe, putem din prăsilă căpěta esemplare frumóse, cu trup mai mare și mai bine desvoltat, când apoi în tot casul le putem valora, orī ca îngrășate, orī în piațe cu un preț mai mare. La transportarea ouělor anume comandate pentru prăsilă, trebue sě fim cu mare băgare de sémă, căcī cele mai multe scuturându-se prin transportul lor cu calea ferată séu cu căruța, fórte arare-orī dau puii în urma clocirei, pentru aceea este mai consult, ca sě le transportăm fără scuturare, în corfe ducêndu-le pe jos, ér óuěle aduse pentru clocire sě le lăsăm cel puțin trei dile în odihnă și numai după aceea sě le punem sub clocă.

Intre tóte specialitățile de rațe, aduse la noi din streinĕtate, se recomandă rassa de Pecking, care în mărime este mai așa de mare, ca gâscele nóstre de rênd. Rața acésta are pene gălburii-albe, carĭ sunt mai de un preț cu ale gâscei. Ea este importată din China și se prăsesce în multe locurĭ ale țĕrii, parte ca specialitate curată, ér în multe părțĭ corcite cu rațele nóstre de rênd. Rațele acestea au un avantagiŭ mare față cu cele de rênd prin aceea, că nu sunt așa mâncăcióse și, deși au un trup maĭ mare, în proporțiune se îndestulesc cu nutremênt mai puțin. Cresce și se desvóltă ușor nu numai pe lângă lacurĭ și rîurĭ, ci se îndestulesce și cu o băltuță mică. Ouĕle sunt cu mult mai marĭ, ca ale rațelor de rênd și putem căpĕta dela una pe an 80—100 bucățĭ.

Rața, deși se asémĕnă în esterior mult cu gâsca, totușĭ se deosebesce mult în apucăturĭ de ea. Rața este fórte mâncăciósă, înghite cu nesaț greurușiĭ, insectele (góngele), bróscele, intestinele animalelor și altele; deși îșĭ împlântă ciocul în tótă murdăria, totușĭ carnea ei are un gust mai bun, ca al altor sburătóre domestice.

Rața nu pasce iérbă prea bucuros și îi place numai plantele cu frunḑe gróse, cum este macrișul, salata și altele, dér décă are apă curgĕtóre séu stătătóre, nicĭ nu are lipsă de verdețurĭ. Ii place peste mĕsură apa și este în stare a petrece tótă ḑiua, ba și o parte din nópte, pe apă, pe lângă tóte acestea le putem cresce și fără apă mai mare, numai sĕ aibă într'un vas corĕspunḑĕtor apă prospĕtă și o băltuță mică unde sĕ se pótă curăți.

Dela o rață căpătăm pe an 80—100 óuĕ, cu tóte că nu ouĕ în continuu, ci din primăvara timpuriă până la seceriș; la 6—8 rațe avem sĕ ținem un rățoiŭ, când apoi și óuĕle vor fi fructifere; rațeĭ îi place a cloci numai atuncĭ, când óuĕle nu se scot din cuib; dér óuĕle de rață le putem pune și sub găinĭ séu curcĭ.

Rațele nu prea sunt supuse la morburĭ și, décă le păḑim de colera contagiósă a găinilor, nu prea capĕtă altă bólă.

Cu îngrășarea rațelor avem sĕ purcedem tot-așa, ca și cu gâscele; unsórea ei e tot așa de gustósă și bună, ca a gâscei și penele — deși nu sunt așa căutate ca ale gâscelor — totușĭ se pot vinde. Numai atuncĭ îi place sĕ clocéscă, décă șĭ-a ales ea însa-șĭ locul, când apoi și rĕmâne în cuib, dér în anul acela nu dă mai mult, decât 20—30 óuĕ, pentru aceea este mai consult, décă adunăm óuĕle și le clocim prin găinĭ séu curcĭ. Puii rațelor ies din ou în 28—30 ḑile.

Puii de rață sunt fórte sprintenĭ, dér în primele ḑile după eșirea din ou, ca și ai altor galițe, sunt slăbuțĭ, pentru aceea trebue păzițĭ în sĕptĕmâna primă de ploi, vênturĭ recĭ și de mișcărĭ mai marĭ.

In ḑilele prime avem sĕ le dăm brânză și păsat fiert în lapte, apa sé fie tot-déuna înaintea lor, căcĭ rațelor le place după fie-care bucătură sĕ bea și sĕ se scalde.

După opt ḑile de îngrijire bună, puii de rață sunt fórte ușor de crescut, dér au sĕ capete de multe-orĭ de mâncat și de beut, fiind dela natură fórte mâncăcioșĭ. Nutremêntul principal al rațeĭ este cucuruzul, orzul séu tĕrîțele, în carĭ mestecăm nalbă, urzică séu salată tăiată mĕrunt, dér nutremêntul nu trebue pregătit prea apătos, căcĭ atuncĭ -i se lipesce de cioc, pentru aceea punem numai atâta lapte, séu în lipsa laptelui atâta apă, încât numai sĕ se umeḑéscă. Ii plac fórte mult și cărnăriile și, décă n'avem alte cărnării, sĕ le dăm mațe de vite, plămânĭ și altele. In grădinĭ nu fac daună, ba ne fac și folos, căcĭ consumă omidele și insectele, când însĕ s'au săturat de acelea, trebue mânate la apă, căcĭ la din contră ne fac pagubă în verdețurĭ. Intre altele îi plac omidele verḑĭ de pe frunḑele curechiului; decĭ décă observăm, că în vărzărie se ivesc insectele acestea păgubitóre, avem sĕ mânăm puii de rață 1—2-orĭ pe ḑi între verze, însĕ sĕ nu-i lăsăm de-odată mult timp acolo, căcĭ înghițând de-odată prea multe insecte, acésta le póte strica.

Rațeĭ îi plac fórte tare fragile, decĭ décă avem în curte câte-un frăgar, avem sĕ-l scuturăm din când în când; pe timpul cócerei fragilor ele se îndestulesc pe ḑi cu fórte puține grăunțe.

Când ajung deja la 8—10 sĕptĕmânĭ, au lipsă de grăunțe, carĭ trebue date în fie-care ḑi pe lângă mestecătură de verdețurĭ cu tărîțe, cel puțin odată. Tómna se îndestulesc cu bostanĭ, crumpene (cartofĭ), napĭ, pe lângă acestea, décă capĕtă numai puține graunțe, se pot cresce cu fórte bun succes. In urmă este de observat, că rațeĭ, deși îi place mult apa și ar petrece mult timp în locurĭ murdare, dér totușĭ îi priesce un coteț călduț, curat și uscat, pentru aceea trebue sĕ așeḑăm sub ele în coteț cu pae curate de câte-orĭ e de lipsă.

Reghianul.

Instinctul curatului.

E o lege firéscă, — ḑice „Gazeta Săteanului“ — anume, că tot ce-i în folosul desvoltărei animalului orĭ speciei nu numai sĕ se păstreze cu sfințeniă, dér chiar sĕ se perfecționeze și sĕ se moștenéscă în viața unei specii, încât cu vremea ajunge sub formă de instinct. Ingrijirea și dragostea de a avé trupul curat, de a se feri sĕ nu bea apă murdară, orĭ de a nu mânca mâncărĭ necurate cu mirosurĭ bănuitóre, tóte aceste se găsesc la multe animale; ceea-ce ne face sĕ credem, că la om dragostea de curat trebue sĕ fie fórte vechiă.

Instinctul pentru curat a fost de mare folos vieței, căcĭ a păzit animalul de multe bóle și de multe parasite, carĭ, altfel, l'ar fi năvălit. Dér acéstă dragoste pentru curat a fost ajutată și de simțul frumosului și cochetărei de a plăcea sexului opus, încât a fost și un factor aliat reproducerei. Instinctul de curat e mult mai rĕspândit în regnul animal decât ni-l putem închipui la prima cercetare. Sunt insecte, între carĭ și muscele, carĭ îșĭ fac o toaletă fórte amĕnunțită, curățindu-se cu labele peste tot corpul. Cine nu scie câtă îngrijire pun pasĕrile spre curățirea și lustruirea penelor? De asemenea mamiferele (animale, ale căror femeiuscĭ au țîțe) a căror blană o admirăm în ce hal de necurățeniă n'ar fi, décă n'ar avea desvoltat simțul pentru curat? Acest simț e adese-orĭ ajutat și de alte simțurĭ, cum e mirosul. Maimuțele din specia cynocefal orĭ cât ar fi de flămânde nu mănâncă bucate, carĭ ar fi otrăvite orĭ li-ar puté strica. De asemenea cânele de Arabia e fórte gingaș, nu mănâncă nicĭ nu bea dintr'un vas necurat; chiar laptele în care și-a vîrît cineva mânile, nu-l mănâncă. De asemenea se ḑice, că unii cerbĭ nu se ating de pânea din care cineva a mușcat o îmbucătură. De asemenea vor bé o apă sărată orĭ amară, dér limpede, nicĭ-odată o apă turbure.

Un puiŭ de hipopotam (un mare mamifer din apele Africei) adus la Londra nu voi de loc sĕ se deprindă cu laptele fals, ce 'i se dădea. Până acolo împing unele mamifere instinctul pentru curat, încât îșĭ spală mâncarea. Se spune despre un cangur (un animal cu patru picióre din Australia, care are un buzunar, în care-șĭ ascunde puii), că neavênd pae, îșĭ strîngea mâncarea rĕmasă în nisip, dér înainte de-a o mânca. o spăla într'un vas cu apă. Se mai povestesce despre doi urșĭ dela grădina plantelor, pe carĭ se hotărîseră a-i ucide, dér dându-le biscoturĭ cu acid prusic amêndoi le respinseră cu disgust; mai pe urmă rĕsbițĭ de fóme, se hotărîră a-le mânca, dér mai întâiu le spălară în basenul cu apă.

La alte animale obiceiul de-a spăla mâncarea s'a prefăcut în instinct și până nu móie mâncarea în apă n'o mănâncă. Măgarul n'ar bé nicĭ-odată apă turbure, ne spune Brehm. Maimuțele arată mare iubire pentru curat; unele specii duc puii la gârlă și-i spală.

De obiceiu maimuțele îșĭ fac toaleta cu mânile și se curăță; ele se deprind lesne a se servi de obiectele de toaletă. S'a cunoscut maimuța, care îșĭ ștergea gura cu șervetul după-ce bea; ér femeia unui urangutan (o maimuță mare, în chipul omului) întrebuința scobitorĭ după fie-care mâncare.

Cu toți cunóscem cât de mult îi place pisicei sĕ fie curată și cu câtă dibăcie se păzesce de noroiu și necurățenii. Ceasurĭ întregĭ le petrece curățindu-șĭ și netedindu-șĭ blana cu limba, cu care se curăță ca cu o periă. De asemenea au meșteșug de a-șĭ ascunde ghiarele, încât cu labele udate cu salivă se spală pe față și cap.

Códa îi slujesce leului de minune pentru a se scutura de praf. De asemenea rodĕtórele iubesc fórte mult sĕ fie curate și ca și felinele (feline se numesc animalele, ce sémĕnă pisicei, ca leul, tigrul) întrebuințéză limbile spre a se curăți. E nostimă descrierea ce o face Brehm despre un rodĕtor:

Acesta întrebuințéză pentru toaleta sa mare parte din timp, îșĭ linge pĕrul fir cu fir, lustruindu-l... Ii place fórte mult nisipul, în care se rostogolesce... Se servesce minunat de labe spre a se curăți... După mai multe manevre, ce le face în nisip rostogolindu-se și aruncând nisip peste trup și peste cap, începe toaleta; îșĭ curăță cu multă grijă gura, obrajii, mai ales mustățile îi dau mult de lucru; după-ce isprăvesce cu acestea, începe a se îngriji de trup. Cu labele de dinainte ia șuvițele de per, ér cu dinții le piaptĕnă și netezesce. Ia posițiile cele mai deosebite spre a se puté îngriji peste tot trupul. Labele de dinapoi le póte mișca atât de repede, încât se zăresc numai ca o umbră, ce se mișcă. Erbivorele nu sunt atât de pretențióse, dér orĭ-cum tot se curăță cu limba cât pot, se scutură cu códa de praf, ér mușchii pielei le servesc a se scutura de praf; se scaldă adese-orĭ. Elefantul ia apă cu trompa și-șĭ face duș, ér când întâlnesce o apă limpede se scaldă.

Din tóte cele spuse se vede, că mai tóte animalele au până la un punct simțul curatului și a trebuit, ca el sĕ le fiă de mare folos pentru ca sĕ se prefacă în instinct. Și décă animalelor li-i de mare folos cu atât mai mult omului. Necurățenia e isvorul tuturor bólelor. La noi unii țĕranĭ din diferite pricinĭ au pierdut mult din dragostea pentru curat, ér curățenia casnică e mai mult un fel de rit. Așa bunăóră țĕranii, carĭ nu locuesc pe lângă ape nu se îmbăiază nicĭ-odată, din acéstă pricină se întêmplă bolĭ de piele, ér porii aceștia se astupă încât respirația pielei e micșorată, fapt, care strică organismului în general și rinichilor în particular de vreme ce o parte din uree se elimineză prin sudóre și, décă acésta nu se póte face prin porĭ, atuncĭ orĭ rĕmâne în sânge și ne otrăvesce organismul, orĭ eliminându-se prin rinichĭ, îi surmenéză și îmbolnăvesce. Din pricina necurățeniei insectele parasite îșĭ găsesc hrana din sângele omului, îl slăbesc și tot-odată e înjositor pentru om a se lăsa de viu prada insectelor.

Dela necurățenia locuinței, a curței și a strădei se întêmplă o mulțime de bóle; de aceea timpul ce-l întrebuințăm cu curățitul în general nu-i timp pierdut, cum cred unii. Curatul nu numai ne apără de bóle, dér ne înveselesce ochii, ne întăresce sufletul și ne dă dragoste și putere de muncă și de viață. O pânzătură albă e semnul curatului, de aceea bucatele cele mai simple puse pe ea par bune și gustóse. O căsuță spoită cu alb ne atrage privirile, un țĕran orĭ o țĕrancă îmbrăcațĭ în simpla lor cămașă țĕrănéscă, dér albă și curată, par mai frumoșĭ, mai voinicĭ și mai vrednicĭ de dragostea tuturora.

Omul e Regele creațiunei, e cea mai perfectă făptură, de aceea ar fi o rușine, ca el sĕ se lase întrecut de atâtea animale când e vorba de simțul curatului. Omul deprins a fi curat la fisic, curat va fi și la suflet. Poporul nostru are o mulțime de anecdote, proverbe și strigăturĭ despre femeile leneșe și, carĭ nu iubesc a fi curate în gospodăria lor; acestea trebue împrospĕtate în mintea copiilor pe lângă învĕțăturile higienice, căcĭ ridiculul arde ca fierul roșiŭ cangrena.

S. N.

MULTE ȘI DE TÓTE.

Vulcan pe fundul mării.

Ḑiarul din Londra „Times“ scrie următórele: Corabia englesă „Ringaromma“ a trecut nu de mult pe la insulele Hebridele nóuĕ.

In acéstă călĕtoriă un torped s'a cufundat în fundul mării. Trei corlarĭ au fost trimișĭ sĕ caute vasul înecat. Aceștia s'au corlit la locul arătat, dér în curênd au eșit din apă, spunênd, că au dat de-un vulcan, care chiar atuncĭ esploda, când ei se apropiară și apa în urma esplosiunei vulcanului s'a încăldit și deveni ferbinte. Corlarii, carĭ au fost opărițĭ binișor, abia putură sĕ scape cu viéța.

*

Biciclete de hărtiă.

De present se zidesce în Springfield (Massachusetts) o fabrică, care va construi biciclete de hărtiă. La fabricarea bicicletelor se va folosi hărtiă subțire de tot, care va fi întărită cu o soluțiă de sare cu amoniac. Intreg velocipedul, mânerul, rótele, pedalul, etc. tóte vor fi fabricate din hărtiă și cel mai greu biciclu nu va trece peste 10 chilograme.

*

Spiritul.

Ḑilele acestea înaintea unuia dintre tribunalele din München (Bavaria) sta pe banca acusaților o servitóre în etate de 15 anĭ. Copila a fost învinovățită, că ea ar fi făcut sĕ umble spiritele în locuința profesorului de musică cu numele Fahrnholz.

Fetița plângênd, spuse înaintea judecătoriei, cum a ajuns ea sĕ fiă numită spiritistă:

„Eram servitóre la familia Fahrnholz și într'o séră mĕ aflam într'o odăiță, care numai prin o ușă de sticlă era despărțită de odaia de locuit a stăpânului.

Mĕ jucam cu nisce perinițe de ace și de-odată am scăpat una; lovind în feréstră, dădù un sunet, care mult mi-a plăcut. După acésta am aruncat eu anume în feréstră perinița.

Imĭ era mare bucuria, când am observat, că stăpânii mei în odaie se spariă și credură, că umblă spiritele prin locuință.

De altă-dată am aruncat în feréstră cu cărbunĭ și stăpâna casei ḑise, că umblă spiritul bunicei sale, deórece ea în viață a furat odată cărbunĭ.

In altă séră am început sĕ arunc din petrecere, deórece ḑiua orĭ-cine venea la noi stăpâna le vorbea de spiritul ce umblă prin locuință și fiă-care voia sĕ vadă acel spirit.

Intr'o séră, când érășĭ aruncam cu cărbunĭ în feréstră, de-odată cade de pe părete tabloul bunichei, spăriindu-mĕ tare și eu. Toțĭ au început sĕ plângă de frică.

Ḑiua următóre am continuat cu cărbunii.

Despre mine nimenĭ nu presupunea, că eu așĭ fi fost, care făceam sĕ umble „spiritul.“

In urmă au venit trimișĭ dela poliția sĕ cerceteze lucrul, și atuncĭ eu li-am spus numai decât cum stă lucrul cu spiritul“.

Când judecătorul a întrebat'o, că de ce a făcut ea lucrul acela, copila rĕspunse:

„Ómenii aceia erau atât de ușor creḑĕtorĭ și eu îmĭ aflam o plăcere în ceea ce

făceam.“ După o scurtă sfătuire judecătoria a dat copilei drumul.

*

Omul pesce.

E de credut, că ar puté esista undeva un individ așa de original, încât să-șī petrécă aprópe o viéță întrégă în apă? Acest personagiu escentric și al cărui nume regretăm că nu-l cunóscem, trăesce în ținutul Chesterfield și de câte-va decimī de anī se dedă unei lungī serii de esercițiī aquatice după programul de mai jos:

Sculat la 4 óre diminéța, se vîră într'un basin plin cu apă rece. Și șade acolo până la óra 7, când omul nostru se pune la masă. Dela césurile 9 și până la 10 face dușurī într'o sală de băi speciale. Apoi puțină plimbare până la prând. Dela óra 2—6 érășī băi în basinul cu apă rece.

Esistența curiósă a acestui om-pesce a fost descoperită, datorită fiind faptului, că femeea sa a cerut tribunalului de Chesterfield, divorțul. Judecătorii atinșī de compătimire au dat libertatea acestei nenorocite creaturī, al căreia bărbat petrecea mai bine de 12 óre în basinul sĕu.

*

Cătră vênătorī.

A trage bine la vênătóre, nu va se dică a nu greși nicī un foc. Și să nu-șī facă cine-va ideiă, că va ajunge să tragă cu foc de 90 la sută la vênatul de câmp, séu cu foc de 80, la cel de baltă, séu în pădure.

Am avut ocasia de a vêna cu bunī vênătorī, de a face o vastă esperiență și de a ceti mult. Am audit însă mai multe... vênătorescī. Sunt unii, carī dic: „adi n'am greșit nicī un foc dér....“ Alții, carī din o sută de focurī au ucis o sută-două-deci de prepelițe. Alții carī trag regulat cu foc de 95 la sută. Dér întrebațī pe toțī acești vênătorī câte sute de cartușe au ars în timpul anului și cât vênat au împușcat.

După mine, precum după cei-ce au voit să se convingă de adevĕr, e bun vênător acela, care aduce în termen mediŭ — dic aduce, nesocotind ceea-ce a rĕmas perdut séu lovit pe câmpurī — care aduce 55 de bucățī la 100 de cartușe vênând la câmp, 35 séu 40 la sută vênând la baltă séu în pădure.

Vețī spune, că atuncī toțī suntem bunī vênătorī, dér pentru a vĕ convinge de contrariu, lucrul e ușor: luațī o miie de cartușe, căutațī a le trage în diferitele felurī de vênat — prepelițe, potîrnichī, iepurī, becaține, rațe, etc. — fără a alege focurile, însemnațī tot ceea-ce aducețī și.. „tómna vom numĕra bobocii.“

Faptul, care face să se înșele toțī acei, carī nu se controléză, este că uit seriile de focurī greșite și nu-șī aduc aminte peste câțī-va anī decât numai de seria de 30 de prepelițe, de seria de 20 de sitarī, de cea de 10 becaține — și carī serii, fie vorba între noi, cresc din an în an.

Tot ceea-ce urez mie și cetitorilor mei, este ca la fie-care miie de cartușe să aducem câte 700 de bucățī, și cel ce va ajunge acolo, va fi cel mai demn discipol al S-tului Hubert. Dér fițī sigurī, că nicī unul nu vom ajunge acolo. Vĕ mai promit, că în întréga România nu vețī găsi mai mult de 5 vênătorī și în întréga Europă mai mult de 100, carī din miia de cartușe vor aduce 600 de diferite bucățī, fără a avé mai mult de 150 de bucățī dintr'acelașī fel de vênat. („Patriotul“)

*

Ințelepciunea unui mandarin.

O gazetă italiană publică critica unui învĕțat chines (mandarin), ce a făcut'o despre modul cum se pórtă Europenii în China. Critica este următórea:

„Mai întâiŭ vin la noi domnii cu haine *negre*, carī dic, că ei ne vor deschide ușile raiului; de fapt aceștia nu fac alta, decât spionéză. După aceștia vin domnii cu haine *albe*, carī fac cu noi comerciŭ și ne înșélă. Décă noi însă îi luăm pe aceștia la rĕspundere, vin domnii cu haine *pestrițe* cu puscī și cu tunurī și ne omóră“. Acești trei domnī, carī vin la noi, dice mandarinul, sunt: preotul, negustorul și soldatul.

*

Proverbe chinesescī.

Un bambus nu e o plută.

O avere mare nu face cât un venit mic dilnic, dér sigur.

Dinastiile se schimbă, dér caracterul rĕmâne.

Cerul de primăvară e adesea ca o mutră de sóeră.

Albina cea bună nu se opresce pe o flóre ofilită.

Viața bĕtrênului e ca lumina unei lumînărī în jeliștea vêntului.

Orī cât de înalt să fie copacul, foile îi cad tot pe pămênt.

Trebue să fi suferit însu-țī, ca să înțelegī suferințele altora.

Copacul cu rădăcinī adâncī nu se teme de furtună.

E ușor să adunī soldațī, greu e să aflī general bun.

Capitala are multe momelī, dér casa are pururī pe ale sale.

Adevĕrata iubire de ómenī se arată trimițĕnd cărbunī celui ce suferă de frig, nu darurī celor fericițī.

Când aī vre-o grabă, atuncī se sperie calul.

Vecinī aprópe e mai bine decât rude departe.

Indĕrĕtul unei gurī dulcī se ascunde inima otrăvită.

Pentru un cal bun e destul o lovitură; pentru omul înțelegĕtor, o vorbă.

A te întreba pe tine insu-țī e mai bine, decât a întreba pe alții.

Greșala de o clipă e adesea supĕrare pe viața întrégă.

Omul înțelept scie a se supune împrejurărilor, cum apa scie a lua forma vasului în care o puī.

Inconvóe dudul cât e tînĕr.

*

Alergătorī chinesī.

In China veștile le duc alergătorī de meserie, tot aceștia duc scrisorī și pachete micī postale. Se scie, că China are totușī un sistem de postă fórte sigur. Tot prin acești poștașī se trimit și banī, căcī statul despăgubesce complet la cas de perdere.

In China sunt asemenea serviciī de postă pretutindenea în orașe. Fie-care poștaș pórtă în spate o greutate une-orī chiar trece de 40 klgr., și încărcațī cu asemenea povară trebue să mérgă repede, căcī timpul hotărît e scurt. La sfârșitul stației sale postale dă, cu ore-șī carī regule, pachetul altuia și așa mai departe; la rêndul sĕu ia de acolo alt pachet și îl duce la locul sĕu de plecare. Repausul ține cât timp e de nevoie pentru a desface sarcina și a împărți după destinație pachetele.

Espediția se face neîntrerupt di și nópte fie vreme bună, fie rea. Slujba e fórte grea și poștașii se întâresc în deosebī pentru acéstă slujbă atât înainte de a întra în slujbă cât și în vremea ei. Concursurile sunt fórte grele. De obiceiu Chinesii nu umblă nóptea, căcī se tem de duhurī rele; poștașul nu vré să se scie ce vrea să însemne frica de duhurī orī de hoțī și umblă di și nóptea. La concurs poștașii trebue să dovedéscă prin fapt, că sunt dibacī alergĕnd printre nisce sacī de nisip atêrnațī pe o prăjină și prin funii și carī se hlobănéză cu iuțélă. Décă ar fi lovit vre unul din sacī cade dela esamen.

Prognosa timpului.

(După călindarul căpit. Spăriosu.)

Sĕptĕmâna din **29 Iulie—4 August**: ploios 30 și 31 Iulie.

Sĕptĕmâna din **5—11 August**: turbure și vêntos la sfîrșit.

Călendarul sĕptĕmânei.

IULIE. are 31 dile. CUPTOR.

Dilele	Călend. Iul. v.	Călend. Greg.
Dum.	16 M. Antinogen	29 Maria
Lunī	17 S. m. Marina	30 Beatrice
Marțī	18 M. Iacint și Em.	31 Ignaț. de Loi
Merc.	19 Cuv. Mac., Dian.	1 **August.** Petru
Joi.	20 † **Sf. Prof. Ilie**	2 Gustav
Viner	21 C. p. Sim. și Ion	3 M. Stefan
Sâm.	22 S. Maria Magd.	4 Dominic

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 27 Iulie 1900.

Mesura séu greutatea	Calitatea.	Valuta în Kor.	fil.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	11	80
„	Grâu mijlociu	11	40
„	Grâu mai slab	11	—
„	Grâu amestecat	9	40
„	Sĕcară frumósă	7	—
„	Sĕcară mijlociă	6	80
„	Orz frumos	7	—
„	Orz mijlociu	6	60
„	Ovĕs frumos	5	—
„	Ovĕs mijlociu	4	60
„	Cucuruz	9	—
„	Mălaiu (meiŭ)	8	40
„	Mazăre	12	40
„	Linte	18	—
„	Fasole	10	40
„	Sĕmênță de in	22	40
„	Sĕmênță de cânepă	9	20
„	Cartofī	2	80
„	Măzăriche	—	—
1 kilă	Carne de vită	—	88
„	Carne de porc	—	96
„	Carne de berbece	—	64
100 kil.	Sĕu de vită próspĕt	50	—
„	Sĕu de vită topit	72	—

Bursa de Bucurescī

din 26 Iulie n. 1900.

Valorī	Dobêndă	Scad. cup.	Cu banī gata
Renta amortisabilă	5%	Apr.-Oct.	91.½
„ „ Impr. 1892	5 „	Ian.-Iul.	90 —
„ „ din 1893	5 „	„ „	90.—
„ „ 1894 int. 6 mil.	5 „	Apr.-Oct.	—.—
„ „ Impr. de 32½ mil.	4 „	Ian.-Iulie	77.½
„ „ Impr. de 50 mil.	4 „	„ „	78.—
„ „ Impr. de 274 m. 1890	4 „	„ „	78.—
„ „ Impr. de 45 m. 1891	4 „	„ „	78.—
„ „ Im. de 120 mil. 1894	4 „	„ „	78.—
„ „ Impr de 90 mil. 1896	4 „	„ „	78.½
Oblig. de Stat (Conv. rurale)	6 „	Mai-Nov.	78.½
„ Casei Pensiunilor fr. 300	10	„ „	—.—
„ comunei Bucurescī 1883	5%	Ian.-Iul.	—.—
„ „ „ din 1884	5 „	Mai-Nov.	—.—
„ „ „ din 1888	5 „	Iun.-Dec.	—.—
„ „ „ din 1890	5 „	Mai-Nov.	—.—
Scrisurī fonciare rurale	5 „	Ian.-Iuli.	93.½
Scris. fonciare rurale din 1890	4 „	„ „	78.—
„ „ urbane Bucuresc	5 „	„ „	83 ½
„ „ „ Iași	5 „	„ „	74.½
Oblig. Soc. de basalt artificialī	6 „	„ „	—.—
	V. N.		
Banca Rom. ult. div. fr. 12.81	500	50 v.	—.—
Banca Nation. ult. div. 85.—	500	într. v.	25.20
Banca agricolă	500	150 v.	336 —
Dacia-România ult. div. 35 lei	200	într. v.	280 —
Naționala de asig. ult. div. lei 43	200	„ „	445.—
Soc. bazalt artif. ult. div. lei 30	250	„ „	457.—
Soc. rom. de constr. ult. div. 15 l.	250	„ „	30.—
Soc. rom. de hârtie ult. —.—	100	„ „	—.—
„Patria“ Soc. de asig. ult. 4 lei	100	„ „	—.—
Soc. rom. de petrol 1 em. u. d. 0	200	„ „	—.—
„ „ „ „ 2 em. u. d. 0	1000	„ „	—.—
Soc. de fur. militare u. d. 60 l.	300	„ „	— —
„Bistrița“ soc. p. f. hârtii 30 l.	1000	„ „	—.—
Sociat. p. constr de Tramaxs	200	„ „	—.—
20 francī aur	—	„ „	—.—
Fabricile Unite de gazóse.	12	„ „	97.—

Scompturī:

Banca naț. a Rom.	8%	Paris	3%
Avansurī pe efecte	9 „	Petersburg	6%
Casa de depunerī	12 „	Berlin	5%
Londra	3 „	Belgia	4%
Viena	4½	Elveția	5%

Cursul la bursa din Viena.

Din 27 Iulie 1900.

Renta ung. de aur 4%	115.30
Renta de coróne ung. 4%	90.95
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	120.25
Impr. căil. fer. ung. înargint. 4½%	99.35
Oblig. căil. fer. ung. de ost I. emis.	117.75
Bonurī rurale ungare 4%	90.50
Bonurī rurale croate-slavone	93.—
Impr. ung. cu premii	158.—
Losurī pentru reg. Tisei și Seghedin	139.—
Renta de argint austr.	97.50
Renta de hârtie austr.	97.15
Renta de aur austr.	115.60
Losurī din 1860.	133.75
Acții de-ale Băncei austro-ungară	17.03
Acții de-ale Băncei ung. de credit	689.—
Acții de-ale Băncei austr. de credit	665.50
Napoleondorī	19.33
Mărcī imperiale	118.57½
London vista	242.82½
Paris vista	96.60
Rente de coróne austr. 4%	97.25
Note italiene	90.50

Cursul pieței Brașov.

Din 28 Iulie 1900.

Bancnota rom.	Cump. 19.10	Vênd.	19.14
Argint român.	Cump. 18.80	Vênd.	18.90
Napoleond'orī.	Cump. 19.28	Vênd.	19.32
Galbenī	Cump. 11.30	Vênd.	11.40
Ruble Rusescī	Cump. 127.—	Vênd.	—.—
Mărcī germane	Cump. 58.50	Vênd.	—.—
Lire turcescī	Cump. 10.72	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%	100.—	Vênd.	101.—

Têrgul de rîmătorī din Steinbruch.

Starea rîmătorilor a fost la 24 Iulie n. de 43,814 capete, la 25 Iulie n. au întrat 88 capete și au eșit 386 capete, rĕmânênd la 26 Iulie n. un numĕr de 43,516 capete.

Se noteză marfa **ungurésca**: veche grea dela 90—91 fil. marfă ungurésca tînĕră grea dela 93—94 fil. de mijloc dela 92—93 fil. ușóră dela 93—94 fil. — **Sêrbéscă**: grea 93—95 fil., de mijloc 92—94 fil., ușóră: 93—94 fil. kilogram.

Bursa de mărfurī din Budapesta.

din 26 Iulie 1900.

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilograme dela	până la
Grâu Bănățenesc	80	7.55	7.75
Grâu dela Tisa	80	7.65	7.75
Grâu de Pesta	80	7.50	7.50
Grâu de Alba regală	80	7.35	7.55
Grâu de Bácska	80	—.—	—.—
Grâu unguresc de nord	80	—.—	—.—
Grâu românesc	80	—.—	—.—

Semințe vechī orī noue	Soiul	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilograme dela	până la
Sĕcara		70—72	6.50	6.70
Orz	nutreț.	60—62	5.90	6.10
Orz	de rachiu	62—64	5.60	5.80
Orz	de bere	64—66	5.—	5.30
Ovĕs		———	0.—	—.—
Cucuruz	bănățên	75	—.—	—.—
Cucuruz	alt soiu	73	—.—	—.—
Cucuruz	„ „			
Hirișcă			5.—	5.30

Producte div.	Soiul		Cursul dela	până
Săm. de trifoiŭ	Luțernă ungur.	Prețul per 100 de chilograme	—.—	—.—
„	„ transilvană		—.—	—.—
„	„ bănățênă		—.—	—.—
„	„ roșiă		—.—	—.—
Ulei de rapiță	rafinat duplu		—.—	—.—
Ulei de in			—.—	—.—
Unsóre de porc	dela Pesta		54.—	54.50
„ „	dela țéră		—.—	—.—
Slanină	svêntată		46.—	46.50
Prune	din Bosnia		52.—	53.—
„			—.—	—.—
Lictar	Slavon și Serbia		18.—	18.50
„	din Serbia în s.		—.—	—.—
Nucī	slavon nou		—.—	—.—
Gogoșī	sêrbesc		—.—	—.—
„	din Ungaria		—.—	—.—
Miere	ungurescī		—.—	—.—
„	sêrbescī		—.—	—.—
Céră	brut		—.—	—.—
Spirt	Drojdiuțe de s.		—.—	—.—

Cursul losurilor private

din 26 Iulie 1900.

	cump.	vinde
Basilica	12.60	13.60
Credit	384.—	387.—
Clary 40 fl. m.	128.—	130 —
Navig. pe Dunăre	127.75	128.25
Insbruck	64.50	66 50
Krakau	72.—	72.50
Laibach	47.50	49.50
Buda	125.—	128.—
Palffy	131.—	133.—
Crucea roșie austriacă	43.—	43 75
„ „ ung.	20 —	23.25
„ „ ital.	—.—	—.—
Rudolf	63 50	65.50
Salm	—.—	—.—
Salzburg	60 25	61.25
St. Genois	183.—	185 —
Stanislau	—.—	—.—
Trientine 4½% 100 m. c.	—.—	—.—
„ 4% 50	—.—	—.—
Waldstein	—.—	—.—
„ de 10 francī	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	—.—	—.—

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Nr. 233—1900.
a. f. c. şc. d.

Concurs
la postul de învěţător.

La şcóla fundaţională elementară poporală din M o n o r susţinută din fondul central şcolastic din districtul Năsĕudului, fiind cu 1 Septemvre 1900 de a se ocupa al 4-lea post de învěţător, prin acésta se publică concurs.

Cu acest post sunt împreunate următórele emolumente: 800 coróne plata anuală, 60 cor. banĭ de cuartir şi quinquenale.

Invěţătorii, carĭ voesc se concurgă, au se-şĭ aştérnă suplicele *până în 10 August 1900.*

Din şedinţa comisiunei administratóre de fondurile centralĭ şcolastic şi de stipendie din districtul Năsĕudului ţinută în

N ă s ĕ u d, la 23 Iunie 1900.

Dr. Ioan Pop, preşedinte. Pentru secretar: **Nicolae Rusz.**

Concurs.

Se publică concurs pentru **ocuparea a două posturĭ de controlorĭ de bolnavĭ** *la cassa Reuniunei bolnavilor din cercul Braşovului,* dotate **cu 60 coróne lunar**. Ofertele scrise cu mâna proprià sunt a-se înainta **până în 16 August la 12 óre din ḍi** direcţiunei sus numitei casse. Ofertele sosite mai târḍiu nu se vor lua în considerare. Reflectanţii la aceste două posturĭ trebue să scie scrie şi vorbi limba g e r m a n ă şi m a g h i a r ă, ér cea r o m â n ă numai vorbi; se mai recere să arate şi ce praxă de birou are.

Aplicarea este provisorică, cu termin de abḍicere de-o lună.

B r a ş o v, 27 Iulie n. 1890.

Cassa reuniunei bolnavilor din cercul Braşovului

Victor Neustädter, preşedinte.

1032,1—1

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.